

BALTIJOS ŠALIŲ VIENYBĖ – PAVYZDYS EUROPAI

Penktadienis, lapkričio 20 d. (Palanga). Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės kvietimu Palangoje surengtas Baltijos valstybių vadovų susitikimas. Tradicinis aukščiausio lygio susitikimas, į kurį atvyko Latvijos Prezidentas Raimondas Vējuonis ir Estijos Prezidentas Toomas Hendrikas Ilvesas, kasmet rengiamas vis kitoje Baltijos šalyje. Praėjusiais metais Baltijos šalių Prezidentai susitiko Estijoje.

Trijų Baltijos valstybių Prezidentai kalbėjo visai Europai ir regionui aktualiais klausimais – kaip įveikti migracijos krizę, stiprinti regiono gynybą ir saugumą, aptarė Paryžių sukrėtusias teroristines atakas ir kaip užtikrinti tokių išpuolių prevenciją.

Šalies vadovės teigimu, Europą sukrėtusi stichinė pabėgėlių krizė, išaugusi teroristinės organizacijos „Islamo valstybė“ grėsmė ir agresyvi Baltijos valstybių kaimynystė skatina dar labiau sutelkti savo jėgas ir parengti vieningą atsaką.

„Baltijos šalių vienybė – pavyzdys iššūkių kamuojamai Europai. Lietuva, Latvija ir Estija sėkmingai įrodė, kad suvienijus jėgas, dirbant ranka rankon galima įveikti net sunkiausius išbandymus. Šiandien negalime leisti, kad sudėtinga Europos padėtimi pasinaudotų

Iš kairės: Estijos Prezidentas Toomas Hendrikas Ilvesas, Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė ir Latvijos Prezidentas Raimondas Vējuonis Baltijos valstybių vadovų spaudos konferencijoje.

LR Prezidento kanceliarijos nuotraukos/ R. Dačkus

tie, kurie vadovaujasi „skaldyk ir valdyk“ principu“, – sakė Prezidentė.

Visos trys valstybės prisideda sprendžiant migracijos krizę, gerbia prisiimtus įsipareigojimus ir yra pasirengusios priimti jau anksčiau sutartą pabėgėlių skaičių. Tačiau laikosi vieningos pozicijos, jog negali būti kalbos apie naujus įsipareigojimus, kol nebus suvaldyti chaotiški migracijos srautai

į Europą. Pasak Prezidentės, visų pirma būtina užtikrinti veiksmingą ES išorės sienų kontrolę, tinkamą pabėgėlių registracijos centrų funkcionavimą Italijoje ir Graikijoje, įgyvendinti bendrus ES ir Afrikos bei ES ir Turkijos veiksmų planus migracijos srautams į Europą mažinti.

Susitikime didelis dėmesys skirtas Baltijos šalių saugumui. Visų trijų valstybių

Prezidentai vieningai sieks, kad būtų stiprinamos atgrasymo priemonės, regione dislokuota daugiau sąjungininkų karių ir karinės technikos. Šioje srityje jau pasiekta gerų rezultatų. Pirmoji JAV karinė technika Lietuvoje bus dislokuota dar šiemet.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos Prezidentai pabrėžė, kad, prisidengdama kova su ISIS, Rusija siekia išsiveržti iš po-

litinės izoliacijos ir nukreipti Vakarų dėmesį nuo Ukrainos. Todėl tarptautinė bendruomenė privalo išlikti budri ir neleisti užmiršti Ukrainos.

Taip pat trijų Baltijos šalių Prezidentai susitiko su „Misija Sibiras“ dalyviais iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos, kurie Prezidentams papasakojo apie savo misiją Sibire ir padovanojo marškinėlius.

Prezidentės spaudos tarnyba

LIETUVA JT SAUGUMO TARYBOJE PABRĖŽĖ REMIANTI KOVĄ PRIEŠ TERORIZMĄ

Lietuvos ambasadorė Jungtinėse Tautose (JT) Raimonda Murmokaitė lapkričio 20 d. JT Saugumo Taryboje Niujorke pabrėžė Lietuvos pasiryžimą toliau vienareikšmiškai remti kovą prieš terorizmą, pranešė Užsienio reikalų ministerija.

„Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė šiandien dar kartą pabrėžė, jog esame prieš IS nukreiptos koalicijos nariai ir vienareikšmiškai remiame ir remsime kovą prieš IS. Lietuva solidarizuojasi su Prancūzija, kurios žmonės tragedijos akivaizdoje karto-

jo: „Mūsų neįbauginsi“. Mes suprantame skausmą visų, kuriuos paveikė IS, „Boko Haram“ ir kitų teroristinių grupuočių smurtas ir skerdynės“, – sakė R. Murmokaitė.

JT Saugumo Taryba posėdyje vienbalsiai priėmė rezoliuciją 2249 dėl kovos su terorizmu. Lietuvos nuolatinė atstovė JT ragino kritiškai įvertinti kovos su terorizmu efektyvumą. Pasak jos, būtina užtikrinti visos JT sistemos sklandžią ir efektyvią veiklą kovojant su terorizmu, kad atskiri padaliniai ne dubliuotų, o papildytų vienas kito veiklą teikiant pagalbą šalims ir ugdant kovai su terorizmu skirtus pajėgumus.

Būtina ardyti teroristų finansavimo šaltinius ir efektyviau siekti užkirsti kelią galimai asmenų radikalizacijai.

Priimta JT Saugumo

Tarybos rezoliucija teroristinę grupuotę „Islamo valstybė“ (ISIL) įvardija precedentu neturinčia ir globalią grėsmę tarptautinei taikai ir saugumui keliančia organizacija. Rezoliucijoje Saugumo Tarybos narės pasmerkė šiais metais ISIL įvykdytus išpuolius Suse, Ankaroje, Sinajuje, Beirute ir Paryžiuje.

JT Saugumo Taryba paragino visas JT nares imtis visų būtinų priemonių, atitinkančių tarptautinę teisę, siekiant sustiprinti ir koordinuoti pastangas tam, kad būtų užkirstas kelias ISIS ir kitų su „Al-Qaeda“ susijusių grupuočių bei individų teroristiniams išpuoliams.

2014–2015 metais Lietuvos nuolatinė atstovė JT Raimonda Murmokaitė pirmininkauja JT Saugumo Tarybos kovos su terorizmu komitetui.

LIETUVA – UNESCO VYKDOMOSIOS TARYBOS VICEPIRMININKĖ

Lapkričio 20 d. Paryžiuje vykusiame pirmajame naujos sudėties Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (UNESCO) Vykdomosios tarybos posėdyje Lietuva išrinkta šios UNESCO valdymo struktūros vicepirmininke. Vykdomojoje taryboje Lietuvai atstovaus ambasadorius prie UNESCO Arūnas Gelūnas.

Vykdomosios tarybos pirmininku išrinktas Vokietijos nuolatinis atstovas prie UNESCO, o vicepirmininkėmis taip pat tapo Švedija, Dominikos Respublika, Malaizija, Marokas ir Pietų Afrikos Respublika.

LRT

LRT

Lietuvos nuolatinė atstovė Jungtinėse Tautose Raimonda Murmokaitė.

Xinhua/Sipa USA/Scanpix nuotr.

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Seimui pritarus, lapkričio 19 d. priimtos liberalų inicijuotos Pilietybės įstatymo pataisos, užtikrinančios dvigubą pilietybę užsienyje gimusiems lietuvių kilmės vaikams. **Vaikai, užsienyje gimę lietuvių ar mišrioje šeimoje, automatiškai išsaugos Lietuvos pilietybę – jiems nebebus prievolės sulaukus 21 metų rinktis, kurią – Lietuvos ar užsienio valstybės – pilietybę turėti**, skelbiama pranešime spaudai. Už tokius pakeitimus balsavo 88 Seimo nariai, prieš – 1, susilaikiusių nebuvo. Įstatymo pataisos įsigalios, jas pasirašius Prezidentei Daliai Grybauskaitei.

Lietuva nešvelnins reikalavimų dėl netoli nuo Vilniaus Baltarusijos teritorijoje statomos Astravo atominės elektrinės (AE) saugumo, kartoja užsienio reikalų ministras. Linas Linkevičius siūlo ministrams suformuluoti poziciją, kuri nepakenktų Lietuvos santykiams su Baltarusija bei jos šylantiems santykiams su Vakarais. Anot jo, Rusijos „ardomosios“ informacijos agentūros spinduliuoja prieštarinę informaciją apie tariamą Lietuvos nuolaidas Astravo elektrinei, apie tai, kad Lietuva neva suteiks pralaidumus AE gaminamai elektrai.

Seimas priėmė rinkimų pataisas, kurios nebeleis Europos Parlamento ir savivaldybės tarybų nariams, merams dalyvauti parlamento rinkimuose nerizikuojant jau turimu mandatu. Kartu su daugeliu Seimo rinkimų įstatymo pataisų parlamentariai pritarė Valstiečių ir žaliųjų sąjungos atstovės Rimos Baškienės siūlymui, kad **Seimo nariu išrinkus savivaldybės tarybos ar Europos Parlamento narį, taip pat merą, Vyriausioji rinkimų komisija per 15 dienų jo įgaliojimus pripažintų nutrukusiais prieš terminą**. Iki šiol į Seimą išrinkti kitas pareigas jau einantys politikai gali rinktis, kurį mandatą pasilieka. Pasak pataisos iniciatorės R. Baškienės, „tai yra ne kas kita kaip rinkėjų apgaudinėjimas“.

Pirmasis Lietuvos vadovas atkūrus nepriklausomybę Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos garbės pirmininkas Vytautas Landsbergis jaučiasi gerai. Tai 15min.lt sakė pats V. Landsbergis. V. Landsbergis paneigė konservatorės Rasos Juknevičienės Seimo posėdyje lapkričio 19 d. paskelbtą informaciją, neva jis gydomas Santariškių klinikų intensyvios terapijos skyriuje. R. Juknevičienė sakė, jog V. Landsbergis medikų priežiūroje, daugiau informacijos apie politiko sveikatos būklę ji sakė negalinti teikti. Pats V. Landsbergis į žinią apie jo sveikatos sutrikimus reagavo su humoru. „Problemą jau pasibaigė. Linkiu jums geros nuotaikos ir geros sveikatos. Aš R. Juknevičienės neįgaliojau kalbėti. Kažin ar ten teisinga informacija. Kažkokioj palatoj pagulėjau, padarė porą procedūrų, ir viskas“, – 15min.lt sakė V. Landsbergis. 2007-aisiais V. Landsbergiui buvo atlikta širdies kraujagyslių šuntavimo operacija.

Seimo Biudžeto ir finansų komitetas, svarstydamas kitų metų valstybės biudžeto projektą, nesutiko kitais metais 0,5 mln. eurų padidinti Lukiškių aikštės sutvarkymo finansavimą – iki 2 mln. eurų. Tuo metu finansų viceministras Edmundas Žilevičius užsiminė, kad kitais metais aikštės tvarkymo finansavimas gali būti padidintas. Dabar biudžeto projekte Lukiškių aikštės sutvarkymui numatyta 1,5 mln. eurų, o visas projekto vertė – 2 mln. eurų. Paminklą, kuris stovėtų Lukiškių aikštėje, ketinama sukurti ir pastatyti 2018 metais. Lukiškių aikštės sutvarkymo darbų pabaigą 2016 metais planavo premjero Algirdo Butkevičiaus sudaryta speciali darbo grupė.

Lietuvos piliečiai, Valstybės saugumo departamento žiniomis, nėra išvykę į Siriją ir ten prisidėję prie „Islamo valstybės“ kovotojų. Tačiau keliasdešimt „Islamo valstybės“ rėmėjų išvyko į Siriją iš Lenkijos ir keli iš kaimyninės Latvijos. Tai po Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos posėdžio pranešė jo pirmininkas Artūras Paulauskas. Taip pat jis užsiminė, kad pritarę vidaus reikalų ministro Sauliaus Skvernelio siūlymui įpareigoti visų viešų renginių organizatorius pasirūpinti, kad prie įėjimų į koncertų sales, teatrus, sporto aikštynus, arenas atsirastų metalo detektoriai.

Premjeras Algirdas Butkevičius teigia, kad lapkričio 20 d. atsistatydinimo pareiškimą jam įteikęs vidaus reikalų ministras Saulius Skvernelis tokiam žingsniui ryžosi po išsakytos Prezidentės Dalios Grybauskaitės kritikos. Šalies vadovė po lapkričio 19 d. nuo policijos pasprukusio ginkluoto bėglio gaudynių, taip pat – po Seimo Pirmininkės Loretos Graužinienės ir ministro apsižodžiavimo telefonu dėl esą jai nesuteiktos informacijos, situaciją įvertino kaip apgailėtiną.

Seimas pritarė siūlymui įpareigoti pacientus pranešti apie neatvykimą į gydymo įstaigą – po svarstymo bendru sutarimu pritarta Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 12 straipsnio pataisų projektui, rašoma pranešime spaudai. Įstatymą siūloma papildyti nuostata, numatančia, kad pacientas, užsiregistravęs planinei asmens sveikatos priežiūros paslaugai gauti, tačiau negalintis atvykti nustatytu laiku, privalo apie tai informuoti asmens sveikatos priežiūros įstaigą ne vėliau kaip prieš 24 valandas iki numatomo paslaugos gavimo laiko pradžios. Numatoma, kad pataisa įsigaliotų 2016 m. sausio 1 d. *Paruošta pagal Lietuvos spaudos pranešimus*

B. OBAMA:

„MŪSŲ STIPRIAUSIAS INSTRUMENTAS - NEBIJOTI“

Kvala Lumpūras, lapkričio 22 d. (ELTA). JAV prezidentas Barakas Obama (Barack Obama) po išpuolių Paryžiuje patvirtino Vašingtono pasirengimą toliau kovoti su „Islamo valstybe“ (IS). JAV ir jų sąjungininkės „neatsipalaiduos“, pareiškė jis Kvala Lumpūre. Pasaulis esą tokių atakų kaip Paryžiuje netraktuos kaip „naujos normalios situacijos“, praneša agentūra *AFP*.

Jau netrukus po išpuolių B. Obama atakas Paryžiuje pavadino „išpuoliu prieš visą žmoniją“.

„Stipriausias mūsų instrumentas yra nebijoti“, - Malajizijoje kalbėjo JAV prezidentas. Jis paragino Rusijos prezidentą Vladimirą Putiną prisijungti prie JAV vadovaujamos koalicijos kovai su IS. Maskva šiuo metu pati rengia antskrydžius Sirijoje, tačiau šie dažnai yra nukreipti prieš nuosaikius sukilėlius, kurie kovoja su Rusijos sąjungininku prezidentu Bašaru al Asadu (Bashar al Assad).

B. Obama atkreipė dėmesį į tai, kad IS greičiausiai susijusi ir su rusų keleivinio lėktuvo katastrofa virš Sinajaus, per

JAV prezidentas Barakas Obama (Barack Obama) po išpuolių Paryžiuje patvirtino Vašingtono pasirengimą toliau kovoti su „Islamo valstybe“ (IS). JAV ir jų sąjungininkės „neatsipalaiduos“, pareiškė jis Kvala Lumpūre. *EPA-ELTA nuotr.*

kurią spalį žuvo 224 žmonės. „Jis turi persekioti asmenis, kurie nužudė Rusijos pilie-

čius“, - pabrėžė B. Obama. Rusija esą turi keisti strategiją ir neberemti B. al Asado.

VAKARŲ SANKCIJOS RUSIJAI GREIČIAUSIAI BUS PRATĖSTOS

Frankfurtas, lapkričio 22 d. (ELTA). Vakarų sankcijos Rusijai dėl Krymo aneksijos ir Ukrainos krizės, anot žinias-klaidos, bus pratęstos, nepaisant galimo Maskvos bendradarbiavimo kovoje su „Islamo valstybe“ (IS). Preliminarus sprendimas šiuo klausimu jau priimtas, rašo Vokietijos laikraštis „Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung“. Jo duomenimis, Antaliroje

(Turkija) vykusiame G20 viršūnių susitikime penkių šalių vadovai susitarė laikytis sankcijų, kol nebus įgyvendintas Minsko susitarimas dėl Ukrainos konflikto reguliavimo. Atitinkamuose pokalbiuose dalyvavo Vokietijos kanclerė Angela Merkel (Angela Merkel), JAV prezidentas Barakas Obama (Barack Obama), britų premjeras Deividas Kameronas

(David Cameron), Italijos ministras pirmininkas Matėjas Rencis (Matteo Renzi) ir Prancūzijos užsienio reikalų ministras Lorenas Fabiusas (Laurent Fabius), po Paryžiaus išpuolių G20 konferencijoje pavadavęs prezidentą Fransua Olandą (Francois Hollande).

Penki politikai esą nemano, kad Minsko susitarimai bus įgyvendinti iki metų pabaigos. Todėl nuspręsta metų sandūroje pasibaigiančių sankcijų galiojimą pratęsti iki 2016-ųjų liepos.

JAV SIŪLO 5 MLN. DOLERIŲ ATLYGĮ UŽ INFORMACIJĄ

Vašingtonas, lapkričio 19 d. (ELTA). JAV siūlo milijoninį atlygį už Saudo Arabijoje gimusį džihadistą, kuris verbuoja užsieniečius jungtis prie „Islamo valstybės“ (IS). Už informaciją, kuri padės sučiupti Tiradą al Džarbą (Tirada l-Jarba), bus skirta 5 mln. dolerių (4,7 mln. eurų), paskelbė JAV gynybos departamentas, kuriuo remiasi agentūra *AFP*.

T. al Džarbas žinomas ir savo koviniu vardu Abu Mohamedas al Šimalis (Abu Muhammad al-Shimali). Jis laikomas aukšto rango IS nariu. JAV ir JT Saugumo Taryba jau įvardijo jį kaip teroristą.

Saugumo Taryba paskelbė džihadistui kelionių draudimą ir paragino įšaldyti jo sąskaitas. JT duomenimis, ekstremistui yra 36-eri. Anksčiau jis priklausė teroristų tinklui „Al Qaeda“.

JAV ATSTOVŲ RŪMAI PATVIRTINO TEISĖS AKTĄ, APTRIBOSIANTĮ PABĖGĖLIŲ IŠ IRAKO IR SIRIJOS ATVYKIMĄ

Vašingtonas, lapkričio 20 d. (ELTA). JAV Atstovų Rūmai patvirtino teisės aktą, kuriuo ketinama sustabdyti prezidento Barako Obamos (Barack Obama) 10 tūkst. pabėgėlių priėmimo programą ir sugriežtinti prieglobsčio ieškančiųjų tikrinimą. JAV prezidentas prižadėjo vetuoti tokį teisės aktą, skelbia „Reuters“.

JAV Atstovų Rūmai 289 balsų persvara prieš 137 pritarė paskubomis parengtam teisės aktui.

Belgija turi informacijos apie Briuselyje gresiantį teroro aktą, panašų į tą, kuris įvyko Paryžiuje, todėl Belgijos vyriausybė padidino teroro aktų grėsmės lygį Briuselio regione iki aukščiausio, praneša „Sour“ remdamasis Belgijos premjero Šarlio Mišelio (Charles Michel) pareiškimu. *ELTA*

Pagal šį teisės aktą, aukšto rango šalies pareigūnai, tokie kaip JAV Federalinio tyrimų biuro (FTB) direktorius, Nacionalinio saugumo agentūros vadovas ir Nacionalinio saugumo departamento sekretorė, patvirtintų, kad nei vienas iš priimamų Sirijos pabėgėlių nekelia grėsmės šalies saugumui.

Respublikonų atstovas Polas Rajanas (Paul Ryan) sakė, kad įstatymas stabdytų Baltųjų rūmų rugsėjį paskelbtą planą, kurio tikslas yra per ateinančius metus priimti apie 10 tūkst. pabėgėlių.

Po tokio Atstovų Rūmų balsavimo, JAV generalinė prokurorė Loretta Lynč (Loretta Lynch) jų sprendimą pavadino nepraktišku ir neįmanomu.

Dabar teisės aktas bus perduotas Senatui, kur toliau bus sprendžiamas jo likimas.

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150
FAX (216) 531-8428
E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor
2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005
E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.
VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirmą klasę - \$78.
Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$2.00.
Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

„O SPORTE, TU – TAIKA!“

Šis šūkis ypač buvo populiarus Sovietų Sąjungos, dar bandžiusios sublizgėti 1980 metų Maskvos Olimpiada, saulėlydyje. Kur gi ne – ši imperija nuolat kartojo šūkius apie taiką, nutylėdama, kad „ji visada už taiką, bet tik tokią, kokios reikia jai“. Sovietų Sąjungos nebeliko, nebeliko ir pasauliui grąsinusios jos „taikos“. Deja, neilgai – Sovietų Sąjungos teisių perėmėja Rusija vėl ėmėsi pasaulio „taikinimo misijos“. Ėmėsi taip aktyviai, kad pasauliui nieko nebeliko, kaip tik vėl pradėti ginklavimosi varžybas. Šį kartą Rusijos lyderis Putinas supranta, kad šalis nėra pajėgi tokiose varžybose dalyvauti ir nugalėti, todėl galima tik paspėlioti, kokių nešvarių darbų gali imtis Kremlius, neketinantis taikiai pasitraukti iš beprasmiškų varžybų. O noras nugalėti ir pasauliui diktuoti savo valią toks didelis ir nenumaldomas, jog neaplenkiamos jokios gyvenimo sritys. Sportą ne šiaip sau prisiminiau – jame irgi daroma viskas, kad tik „Didžioji Putino Rusija“ nugalėtų. Kodėl „didžioji“ – niekas nepaaiškino, tačiau netyčia paaiškėjo, kad ta „didžioji putinistinė“ neabejotinai yra labai niekinga: Pasaulinė antidopingo agentūra paskelbė skandalinę žinią apie tai, jog Rusijos lengvaatlečiai naudojo dopingą, negana to, darė tai su valstybės (t. y. Rusijos vyriausybės) žinia. Nepriklausoma komisija paviešino išsamią 335 puslapių tyrimų medžiagą, kuri visų pirma demaskavo Rusijos bėgikus. Už kyšius ir su valdžios palaiminimu buvo klasuojami tyrimų duomenys, sunaikinami teigiamų testų rezultatai ir t. t. Visa tai buvo daroma Maskvos antidopingo kontrolės laboratorijoje, turėjusioje garantuoti sąžiningą sportininkų kovą (pavyzdžiui, ji sunaikino 2012-ųjų metų Londono olimpinį žaidynių rusų lengvaatlečių teigiamus dopingo testus, ir tai padaryta su Sporto ministerijos ir FST (Federalinė saugumo tarnyba) palaiminimu – tuomet 8 rusų lengvaatlečiai „išsipirko“ ir šioje olimpiadoje tapo prizininkais). Žinoma, atsirado padorių rusų sportininkų, kurie nepabūgo paliudyti apie nešvarius Rusijos sporto vadovų darbelius, tiesa, vėliau šiems sportininkams teko prašyti politinio prieglobsčio Vakaruose.

Skandalas nekilo nei iš šio, nei iš to – viskas prasidėjo nuo to, kad pirmiausia įkliuvo ilgametis Tarptautinės lengvosios atletikos federacijos (IAAF) prezidentas Lamine Diackas - Interpolas sužinojo apie jam duotą milijono eurų vertės kyšį 2011 m.

Pinigus IAAF vadovas gavo už dopingų susitepusių Rusijos sportininkų pridengimą... Tarptautinei lengvosios atletikos federacijai teko pakeisti savo vadovybę, o Visos Rusijos lengvosios atletikos federaciją (VRLAF) nušalinti nuo dalyvavimo visose savo rengiamose varžybose neapibrėžtam laikui. Tai reiškia, kad rusų sportininkai lengvaatlečiai negalės dalyvauti ir Rio de Žaneiro olimpinėse žaidynėse 2016 m.

Atrodytų, kokios dar gali būti kalbos apie sportą, kai pasaulį sukrėtė teroristų lapkričio 13-osios išpuoliai Paryžiuje, per kuriuos žuvo beveik pusantro šimto žmo-

EUROPOS SĄJUNGOS PRIEKAIŠTAI „MONOPOLIZUOJANT KOVĄ PRIEŠ NACIZMĄ“

Europos Sąjunga (ES) pareiškė nepritarianti bandymams „monopolizuoti kovą su nacizmu“ ir susilaikė Jungtinėse Tautose balsuodama dėl rezoliucijos, kuria, anot Maskvos, siekta pasmerkti nacizmo šlovinimą.

ES nurodė reiškianti pagarbą sąjungininkams, kurie Antrojo pasaulinio karo metais įveikė nacizmą, tačiau pabrėžė, kad būtina prisiminti tai, jog po karo kai kurios Europos šalys liko okupuotos.

„Turėtume prisiminti, kad Antrasis pasaulinis karas atnešė skausmingus padalijimus Europoje ir daugybei Europos šalių Antrojo pasaulinio karo pabaiga atnešė ne laisvę, bet okupaciją ir daugiau nusikaltimų žmoniškumui“, – rašoma ES pareiškime.

ES taip pat išsakė nerimą

dėl Rusijos bandymų „piktnaudžiauti svarbiu kovos su neonacizmu tikslu besitęsiančios krizės Ukrainoje kontekste“.

Rusijos siūlytoje rezoliucijoje be kitų dalykų „reiškiamas gilus susirūpinimas“ dėl to, kad prieš antihitlerinę koaliciją kovoję asmenys skelbiami nacionalinių išsivadavimo judėjimų dalyviais bei dėl „bandymų niekinti ar išmuntuoti paminklus, pastatytus prisiminti tuos, kurie kovojo prieš nacizmą Antrojo pasaulinio karo metu“.

ES teigė, kad tokiomis formulotės siekiame pateikti vienpusišką istorijos interpretaciją, o tai patvirtina bandymai teisinti karo išvakarėse nacių ir sovietų pasirašytą paktą, kuriuo sutarta pasidalyti Rytų Europą.

„Kovą prieš rasizmą sutelkiant į istorijos mokymą, paminklus ar klaidingą nuorodą į nacionalinius išsivadavimo judėjimus ar kitus politiškai motyvuotus klausimus, tai ne tik nepatenka į žmogaus teisių darbotvarkę, bet ir siekiama monopolizuoti kovą prieš nacizmą (pateikiant vienpusišką istorijos interpretaciją), kaip rodo bandymai teisinti Molotovo – Ribbentropo paktą“, – teigiama dokumente.

Rusijos inicijuotai rezoliucijai pritarė 126 valstybės. Prieš balsavo keturios, įskaitant JAV, Kanadą ir Ukrainą, susilaikė 53 šalys.

Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse Antrojo pasaulinio karo pabaiga kelia prieštarų vertinimų, nes po karo šalys liko okupuotos Sovietų Sąjungos.

LRT

JUNGTINIŲ TAUTŲ SAUGUMO TARYBA LEIDO IMTIS VISŲ PRIEMONIŲ KOVOTI PRIEŠ IS

Jungtinių Tautų Saugumo Taryba lapkričio 20 d. įgaliavo šalį „imtis visų būtinų priemonių“ kovoje su džihadistų judėjimu „Islamo valstybė“ (IS), paskelbusi rezoliuciją, kuri buvo vienbalsiai priimta, praėjus savaitei po pražūtingų atakų Paryžiuje.

Rezoliucijoje, kurios projektą pateikė Prancūzija, visos JT narės raginamos „padvigubinti ir koordinuoti savo pastangas, kad būtų užkardytos ir numalšintos teroristų atakos“, vykdomos IS ir kitų ekstremistų grupuočių, susijusių su tarptautiniu teroristų tinklu „al-Qaeda“.

Prancūzijos prezidentas Francois Hollande’as pasveikino Saugumo Tarybos sprendimą, sakydamas, kad ši rezoliucija „padės mobilizuoti valstybes eliminuoti „Daesh“ (IS)“, prisiėmusią atsakomybę dėl Paryžiuje įvykdytų atakų, nusinešusių 130 gyvybių.

Prancūzijos užsienio reikalų ministras Laurent’as Fabiusas savo ruožtu sakė, kad šalys dabar turėtų rasti konkrečių būdų, kaip sustiprinti šią kovą – „arba kariniais veiksmais, arba ieškodamos politinių sprendinių, arba kovodamos prieš teroristų finansavimą“.

Naujoji rezoliucija nesuteikia jokio teisinio pagrindo kariniams veiksams ir nėra pagrįsta JT chartijos 7-uoju straipsniu, leidžiančiu jėgos panaudojimą.

Tačiau Prancūzijos diplomatai tvirtina, kad šis dokumentas suteiks svarbų tarptautinį politinį palaikymą kampanijai, kuri buvo suintensyvinama prieš IS po atakų Paryžiuje lapkričio 13-ąją.

„Ši rezoliucija yra veiksmingas tarptautinis ISIL keliamos grėsmės pripažinimas“, – sakė Didžiosios Britanijos ambasadorius Matthew Rycroftas, pirmininkaujantis Tarybai šį mėnesį.

Pasak britų pasiuntinio, tai „raginimas veikti“ šalims narėms ir prisidėti prie tarptautinių pastangų kovoje su IS.

Dokumente raginamos

šalys narės, „turinčios pajėgumų taip veikti, imtis visų būtinų priemonių, pagal tarptautinę teisę ... IS, dar vadinamo „Daesh“, kontroliuojamoje teritorijoje Sirijoje ir Irake“.

Politinis kreipimasis

Rusijos ambasadorius Vitalijus Čiurkinas pabrėžė, kad ši rezoliucija yra „politinis kreipimasis“, kuris „nekeičia teisinio pagrindo“ šalims, kovojančioms su terorizmu.

Prancūzija ėmėsi pastangų užsitikrinti JT palaikymą po to, kai Rusija pateikė atnaujintą kitos rezoliucijos projektą, raginantį kovoti su „Islamo valstybe“ – su sąlyga, kad tam pritaris Sirijos vyriausybė.

Maskvos tekstą atmetė JAV, Prancūzija ir Didžioji Britanija, atsisakančios bendradarbiauti su Sirijos prezidento Basharo al-Assado režimu, kurį jos kaltina kurstant ekstremizmą savo brutaliais veiksmais.

Naujoji rezoliucija, kurioje IS vadinama „pasaulinė ir precedento neturinčia grėsmė tarptautinei taikai bei saugumui“, ragina imtis sankcijų ir kviečia šalį padidinti savo pastangas, kad būtų sustabdytas į Iraką ir Siriją plūstančių užsieniečių kovotojų srautas.

Rezoliucija „nedviprasmiškai ir kuo griežčiausiai smerkia šturpias teroristines atakas“ Paryžiuje ir Beirute, taip pat mini šiais metais įvykdytus smurto išpuolius Tunise, Turkijoje ir Egipte.

Prancūzija šio dokumento juodrašį pateikė lapkričio 19 d. ir stengėsi, kad 15 narių turinti Saugumo Taryba kuo greičiau jį priimtų.

LRT

nių? Reikalas tas, kad Rusija ir tarptautiniame terorizme vaidina toli gražu ne šalutinį vaidmenį (tiesą sakant, istorija kada nors atsakys ir į klausimą „kokį?“), o nesąžiningumas sporte tik parodo, kokia supuvusi yra Rusijos putinistinė valdžia, galinti griebtis nenusipėjamų būdų savo siekiams bet kurioje gyvenimo srityje. Deja, bet ir eilinių Rusijos piliečių reakcija nuvilia – jie visą šią istoriją vertina kaip „blogųjų Vakarų“ bandymą eliminuoti iš sporto Rusijos atletus, kurie „yra stipriausi pasaulyje“. Blieka apgailestauti, kad nėra tokios dopingo kontrolės, kuri nustatytų, kiek „dopinguotos“ eilinių rusų smegenys, jei jie jau nebesupranta, kas yra sąžinė.

Kęstutis Šilkūnas

LIETUVIŲ KALBOS KLAUSIMU

Kalbininko Antano Smetonos nuomonė dėl svetimų raidžių vartojimo lietuvių kalbos tekstuose ir asmens dokumentuose žinoma ne nuo vakar.

Vadinamųjų „talkininkų” neseniai surinkti parašai dėl nelietuviškų pavardžių rašymo asmens dokumentuose veikiausiai paskatino kolegą dar kartą grįžti prie šio klausimo ir pateikti ilgus savo samprotavimus stengiantis, kaip jis rašo, „pasergėti nuo kenksmingo žingsnio – latviško pavardžių rašymo pakuose kelio”.

Deja, kuo tai būtų kenksminga lietuviams (išnyktų valstybė? lietuvių kalba?), autorius tiksliai nepaaiškina, nebent pamini istorinę orientaciją į vakarietišką kultūrą ir baimę patekti į Europos Sąjungos teismus.

Straipsnyje savo nuomonei pagrįsti argumentų pateikiama daug, ir kai kam tai gali pasirodyti įspūdinga, bet, deja, daug kur veržiamasi per atviras duris, o kai kas sąmoningai ar iš nežinojimo nutylima. Šiaip ar taip, kalbos dalykai, kaip yra rašęs Juozas Balčikonis, reikalauja didesnio tikslumo ir kliautis vien savo interpretacijomis ne visada išeina.

Reikia įsidėmėti, kad Smetona interneto tekste daugiausia kalba apie lietuvių kalbos abėcėlei svetimų raidžių vartojimą **lietuviškuose tekstuose** ir tik poroje vietų užsimena apie **asmens dokumentus**. Turbūt daugeliui aišku, kad kitų kalbų asmenvardžių rašybą tekstuose (mokslo, žiniasklaidos ir kt. sričių kalboje) ir Lietuvos Respublikos piliečių asmens dokumentuose reguliuoja skirtingos teisinės nuostatos ir normos, ir apie tai jau ne kartą rašyta (plg. gerai argumentuotus Prano Kniūkštos rašinius). Tai supranta ir Smetona, teigdamas, kad „konstituciniu valstybinės kalbos statusu nustatomas piliečio ir valstybės santykis per kalbą, su kalba”. Taigi, kad žmogus yra Lietuvos Respublikos pilietis, turėtų rodyti jo asmens dokumentuose ta nuostata, kuri įtvirtinta valstybine kalba. Bet čia pat pradedama teikti ir su ta sritimi nesusijusių argumentų, stebina, kiek daug tuose samprotavimuose eklektikos.

Autorius vis primena, kad „talkininkai” siūlo, skatina nesilaikyti lietuvių kalbos gramatikos (kalbama apie 1997 m. „Dabartinės lietuvių kalbos gramatiką”). Bet, autoriaus nuomone, tiesiog būtina paisyti ten išnašoje

nurodytos išimties. Iš tiesų joje teigiama, kad nelietuviškuose žodžiuose (ypač asmenvardžiuose) dar pavartojamos kitos raidės – *q, w, x...*, bet nėra nė mažiausios užuominos į asmens dokumentus. Tad užuot ne vienoj vietoj koneveikus kitaip mančius kolegas kalbininkus ir savo mokytojus, ar nevertėjo pasidomėti, kokia tos išnašos atsiradimo kilmė ir jos teiginio santykis su Kalbos komisijos ir norminamųjų veikalų („Lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos, 1992, ir kt.) atitinkamais teiginiais.

Nėra jokių nurodymų apie asmens dokumentų rašybą ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimuose bei sprendimuose, – ir Arnoldas Piročkinas, Justinas Marcinkevičius, Zigmas Zinkevičius šiuo klausimu tikrai nepervertė savo nuomonės, nes **balsavo ne už rašybą asmens dokumentuose**. Tame nuolat eksploatuojamame 60 ajame nutarime nė nebuvo reikalo kalbėti apie asmenvardžių rašymą asmens dokumentuose, nes asmenvardžių rašybą juose reglamentavo 1991 m. Aukščiausiosios Tarybos nutarimas.

Primintina, nors autorius atsitiktinai ar sąmoningai nutyli, kad 2013 m. spalio 24 d. Komisijos nutarime nr. 11 (147) rašoma: „Mokslinėje literatūroje, reklaminiuose, informaciniuose leidiniuose, specialiuose tekstuose, taip pat oficialiuose dokumentuose (**išskyrus Lietuvos Respublikos piliečių asmens dokumentus**) kitų kalbų asmenvardžių pateikiamos autentiškos formos [...]”. Ir to nutarimo punkto pastaba: „Asmenvardžių rašymą Lietuvos Respublikos piliečių asmens dokumentuose nustato kiti teisės aktai.” Nutylimas ir autoriui nepatogus Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas dėl nacionalinės rašybos viršenybės.

Argumentą, kad priešingos pusės nuomonei remti pasitelkiamas logiškai klaidingas autoriteto argumentas, reikėjo prisitaikyti ir sau pačiam. Daug daugiau negu autorius esu bendravęs su savo kurso draugais ir kolegomis Aleksu Girdeniu ir Albertu Rosinu, bet jie niekada nėra kalbėję (ir nebuvo pareiškę rašytinės nuomonės) apie nelietuviškų rašmenų vartojimą asmens dokumentuose. Su Rosinu esame daug kalbėję dėl adaptuotos ir originalios rašybos santykių. Jis kategoriškas buvo tik dėl mokslinių

Lietuvių kalbos kalbininkai (iš kairės): Aldonas Juozapas Pupkis ir Antanas Smetona (foto montažas).

tekstų, o kai kalba išejo apie Vilniaus krašto vietinę tarmę kalbančių žmonių asmens dokumentus, pasakė, kad čia esantis daug sudėtingesnis klausimas (jo cituojame interviu iš „Lietuvos žinių” apie svetimų pavardžių rašybą pasakyta labai aptakiai, greičiau turint galvoje 60-tą Komisijos nutarimą ir jo reglamentuojamą užsienietiškų pavardžių rašybą, bet pati asmens dokumentų rašyba nepaminėta, todėl manipuliuoti tokiais citatomis nederėtų).

Taigi, rodos, iš tiesų svarbiausia čia – asmens dokumentuose nurodomas asmens santykis su valstybe ir jos valstybine kalba, ir tai mato pats autorius. Dėl teiginio, kad ne visi Lietuvos piliečiai yra lietuviai, ne visi gimę Lietuvoje, ne visi nuo gimimo turi Lietuvos pilietybę, o dalis jų įvairiais giminystės ryšiais gali būti susisaisę su kitų valstybių piliečiais, abejoti nereikėtų. Tokių, kurie yra buvę kitų valstybių piliečiai arba susisaisę su kitų valstybių piliečiais šeiminiiais santykiais, yra mažuma, gal vienetai, na, gal dar dešimtys, bet ne tūkstančiai, ir jų pavardžių rašyba asmens dokumentuose galėtų būti svarstybų pamatas.

Bet juk suprantama, kad čia kalbama apie dalį tos politinės pakraipos Lietuvos piliečių, kurie tokiais ryšiais nėra susisaisę, bet identifikuoja kaip kitos šalies piliečiai. Negana to, dar ir mūsų piliečius identifikuoja kaip kitos šalies piliečius (turiu galvoje šmaikščią Alvydo Butkaus pastabą apie lenkišką Vilniaus m. mero pavardės rašymą Lietuvos lenkų laikraštyje).

Tai kokie čia povandeniniai akmenys trukdo kalbėtis ir susikalbėti? Juk turi būti kokių aiškesnių paskatų kreipti pokalbius tokia kategoriška kryptimi, tad ar nereikėtų atidžiau pažvelgti į kai kurių žmonių privačių ir viešųjų interesų santykius ir susimąstyti, ką sako teiginiai, jeigu tiesą rašo „Lietuvos žinios” (š. m. spalio 30 d.), kad mūsų šalyje suvešėjo

PILIEČIŲ INICIATYVINĖ GRUPĖ: VARDAI IR PAVARDĖS NĖRA TIK ASMENS NUOSAVYBĖ

Lietuvos piliečių vardai ir pavardės nėra tik tų asmenų nuosavybė, jie svarbūs visai visuomenei, todėl jų rašymas turi būti patogus daugumai, teigė piliečių iniciatyvinės grupės atstovas profesorius Eugenijus Jovaiša, Seime pristatydamas projektą dėl nelietuviškų asmenvardžių rašymo.

„Vardas ir pavardė nėra tik asmens nuosavybė, juos vartoja ne tik pats asmuo, bet ir visuomenė. Jie reikalingi asmeniui įvardyti ir išskirti iš kitų. Vardas ir pavardė nuolat išeina iš namų, jie nėra tik asmenybės, nuosavybės dalis ir patenka į viešąją erdvę, jie funkcionuoja įvairiose institucijose, iš asmens dokumentų pereina į bankų, „Sodros”, sveikatos apsaugos, nekilnojamojo turto, transporto priemonių, savivaldybių, policijos dokumentus bei registrus. Todėl jų rašyba turi būti patogi piliečių daugumai”, – sakė E. Jovaiša.

Jis tvirtino, kad piliečių iniciatyvinės grupės parengtas projektas išsaugotų konstitucinį valstybinės kalbos statusą ir padėtų išvengti sumaišties.

Piliečių iniciatyvinė grupė „Talka: Už Lietuvos valstybinę kalbą” per du mėnesius surinko ne mažiau kaip 50 tūkst. rinkimų teisę turinčių Lietuvos piliečių parašų, kad jų parengtas projektas būtų svarstomas Seime.

Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo pataisos projektu siūloma įteisinti, kad duomenys asmens tapatybės kortelėje ir

„**politinis romantizmas**”, o išrinktasis gretimos šalies prezidentas deklaruoja poreikį atkurti „Lenkijos poveikio instrumentus Lietuvos valdžios sprendimams”.

P. S. Turiu pridurti, kad piliečių iniciatyvinės „Talkos” grupės akcijoje nedalyvavau ir dėl jos siūlomo projekto nesu pasirašęs.

Aldonas Juozapas Pupkis, delfi.lt

tybės kortelėje ir pase įrašomi valstybine kalba. Piliečio vardas (vardai) ir pavardė įrašomi valstybine kalba – lietuvių kalbos abėcėlės 32 raidėmis ir pagal tarimą.

Tačiau pataisoje taip pat numatyta, kad „drauge su šiais privalomais užrašais valstybine kalba, piliečio pageidavimu jo vardas (vardai) ir pavardė gali būti užrašyti ir kita kalba lotyniško pagrindo rašmenimis arba perrašius juos lotyniško pagrindo rašmenimis pagal piliečio pasirinktą transliteravimo sistemą (jei piliečio pageidaujamoje kalboje naudojami ne lotyniško pagrindo rašmenys). Šie užrašai kita kalba pase rašomi kitų įrašų skyriaus pirmajame puslapyje, o asmens tapatybės kortelėje – kitoje kortelės pusėje”.

Ši piliečių iniciatyva įsigaliojotų tik tuo atveju, jeigu jai pritartų Seimo dauguma.

Panašų projektą anksčiau parlamentui yra pateikusi grupė Seimo narių, tačiau šiam projektui siūlo nepritarti Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas. Jis ragina leisti Lietuvos piliečių asmenvardžius rašyti nelietuviškais rašmenimis, jeigu pateikiamas dokumento šaltinis su tokia pavarde ar vardu.

Parlamente taip pat svarstomas įstatymo projektas, pagal kurį Lietuvos piliečių pavardės galėtų būti rašomos pagal originalų šaltinį lotyniško pagrindo rašmenimis.

Lietuvos lenkų politikai ir juos remianti Varšuva ne kartą ragino Lietuvą leisti dokumentuose rašyti lenkiškas pavardes naudojant lenkišką abėcėlę, pavyzdžiui, raidę „w”. Pataisų šalininkai teigia, kad jos būtų svarbios ir santuokas su užsieniečiais sudariusioms lietuvėms. Kritikai teigia, kad taip būtų sumenkintas konstitucinis valstybinės lietuvių kalbos statusas, gali kilti keblumų skaitant nelietuviškas pavardes.

LAPKRIČIO 23 DIENA – MINIMA LIETUVOS KARIUOMENĖS DIENA

„Pastaraisiais metais saugumas Europoje tapo itin trapus. Tai turi didelę reikšmę ne tik pasirengimo šalies gynybai klausimų aktualumui, visuomenės paramos, krašto apsaugos sistemos finansavimo, tačiau ir lūkesčių bei iššūkių augimui. Šiuo lemtingu periodu, kai priimama ir įgyvendinama daug svarbių, su šalies saugumo stiprinimų susijusių sprendimų, mūsų visų profesionalumas, iniciatyva ir vienybė yra kaip niekada svarbūs!”, – sveikindami karius ir visus Lietuvos žmones Kariuomenės dienos proga sako krašto apsaugos ministras Juozas Olekas ir Lietuvos kariuomenės vadas

generolas leitenantas Jonas Vytautas Žukas.

Šventiniai renginiai, skirti paminėti Lietuvos kariuomenės dieną – lapkričio 23-ąją, prasidėjo jau lapkričio 20 d. ir vyko visoje Lietuvoje, taip pat buvo aukojamos Šv. Mišios už Lietuvos kariuomenę įvairiose bažnyčiose.

Iškilmingoje rikiuotėje Katedros aikštėje ir kariniame parade Gedinimo prospekte lapkričio 23 d. 12 val. kartu su Lietuvos kariais dalyvavo ir NATO sąjungininkų greitojo reagavimo pajėgų korpuso (ARRC) kariai. Taip pat dalyvavo ir sąjungininkai iš Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinės Karalystės,

Latvijos, Lenkijos. Grojo Jungtinės Karalystės sausumos pajėgų Karališkosios divizijos orkestras.

Susirinkusius Katedros aikštėje Lietuvos žmones ir karius skrydžiu pasveikino šiuo metu Baltijos šalių oro erdvę saugantys Vengrijos karinių oro pajėgų pilotai su naikintuvais JAS-39 „Gripen”.

Lapkričio 23-ioji – oficiali Lietuvos kariuomenės diena, kai prieš 97 metus Lietuvos Respublikos Vyriausybė išleido įsakymą dėl Lietuvos kariuomenės organizavimo. Tą pačią dieną 1918 m. buvo įkurtas Lietuvos kariuomenės generalinis štabas. **LR KAM**

TAUTINIŲ MAŽUMŲ PROBLEMOS NETURI BŪTI KLIŪTIS LIETUVOS IR LENKIJOS STRATEGINIAM BENDRADARBIAVIMUI

Lapkričio 19 d. paskelbtame interviu Lenkijos dienraščiui „Rzeczpospolita” Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius pareiškė, kad tautinių mažumų problemos neturi būti kliūtis Lietuvos ir Lenkijos strateginiam bendradarbiavimui.

Paklaustas apie neseniai surengtą susitikimą su naujuoju Lenkijos užsienio reikalų ministru Vitoldu Waščykovskiu (Witold Waszczykowski), L. Linkevičius atsakė, kad pokalbis įvyko jo iniciatyva. „Lietuva ir Lenkija plaukia ta pačia valtimi, privalome bendradarbiauti saugumo srityje. Mūsų lūkesčiai, susiję su kitais metais Varšuvoje įvyksiančiu NATO viršūnių susitikimu, yra tokie patys. Aljansui reikalingi teigiami sprendimai”, – pažymėjo Lietuvos URM vadovas.

L. Linkevičius teigiamai įvertino gruodžio viduryje numatytą elektros energetikos tilto tarp Lietuvos ir Lenkijos atidarymą, taip pat jau pasirašytą svarbią sutartį dėl dujotiekių jungties finansavimo.

„Turime bendradarbiauti. Net jei esama problemų, jos neturi būti kliūtis strateginiam bendradarbiavimui. Mano nuomone, dvi šalys santykinai nėra tokie blogi, kaip kai kas teigia.

**Linas Linkevičius,
LR užsienio reikalų ministras**

Valdemaras Tomaševskis skleidžia netiesą apie situaciją”, – sakė L. Linkevičius.

Jis priminė, kad 20 milijonų lenkų gyvena už Lenkijos ribų, o Lietuvoje – tik vienas procentas, bet iš 400 užsienyje veikiančių lenkų mokyklų 73 yra Lietuvoje.

Anot ministro, Lenkijos vyriausybė turėtų klausyti ne tik V. Tomaševskio, bet ir kitų lenkų mažumos atstovų, kurie yra kritiškai nusiteikę jo vadovaujamos Lietuvos lenkų rinkimų akcijos atžvilgiu. „Paprastai nekomentuodavau šios partijos veiksmų, bet padėtis regione įtempta, todėl sakau atvirai: ši politinė organizacija semiasi jėgų iš konflikto, jis yra jos egzistavimo pagrindas. Tai nepadeda spręsti mažumos problemų, sudaryti pasitikėjimo klimato. Kaip elgtis, turi spręsti Lenkijos vyriausybė. Bet aš norėčiau, kad ji klausytųsi ne tik vieno lenko balso”, – pabrėžė L. Linkevičius.

LR URM

LIETUVOS AMBASADOJE TOKIJUJE PAGERBTAS LEGENDINIS JAPONIJOS DIPLOMATAS

„Išgelbėjęs vieną gyvybę, išgelbėja visą pasaulį” – taip pavadintas lapkričio 18 dieną Lietuvos ambasadoje Tokijuje vykęs renginys, skirtas Japonijos konsului Lietuvoje Čijunei Sugiharai (Chiune Sugihara), prieš 75 metus Kaune išdavusiam „vizas į gyvenimą” nuo Holokausto bėgusiems žydams.

„Laikas negali ištrinti iš mūsų atminties milijonų žmonių kančių, Holokausto tragedijos. Pasaulio Tautų Teisuliu pripažinto Č. Sugiharos dėka mūsų ir ateities kartos gali suprasti, kad net esant žiaurioms aplinkybėms vienas žmogus gali padaryti neapsakomai daug”, – sakė Lietuvos ambasadorius Japonijoje Egidijus Meilūnas.

Ambasadorius taip pat priminė Lietuvos užsienio reikalų ministro Lino Linkevičiaus žodžius, pasakytus Diplomato dienos proga: „Šiomet daug dėmesio skiriame Lietuvoje dirbusio Čijunės Sugiharos atminimui. Pagrindinis jo veiklos principas buvo – padėti žmogui. Tai turėtų būti svar-

biausias diplomato profesijos simbolis, tad galime ir turime didžiuotis savo profesija”.

Susirinkusius taip pat sveikino Č. Sugiharos anūkė, nevyriausybinių organizacijos „Visas for Life” vicepirmininkė Madoka Sugihara.

Autentišką Lietuvos žydų istoriją, tragiškus Holokausta patyrusių žmonių išgyvenimus renginyje dalyvavusiems diplomatams, Japonijos politikams, nevyriausybinių organizacijų, akademinių bendruomenės atstovams, žurnalistams papasakojo renginio garbės viešnia Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky.

„Čijunė Sugihara yra ne tik Lietuvos ir Japonijos, bet ir visos žmonijos didvyris”, – pažymėjo F. Kukliansky savo išsamiaame pranešime apie tai, kaip Lietuvoje puoselėjamas Č. Sugiharos atminimas, kaip susiklostė jo dėka išsigelbėjusių žydų likimai.

Ambasados svečiams taip pat buvo pademonstruotas filmas „Litvakai. Nuo Vilniaus

Kalba Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky.

LR URM nuotr.

iki Jeruzalės”, pristatytos šių metų gegužę Lietuvoje vykusios japonų kompozitoriaus Yuki Ando operos „Sempo Sugihara. Vilties Sakuros” bei „Nippon Television Network” sukurto filmo „Persona non grata” ištraukos. Šį filmą šių metų spalį pirmiausia pamatė

Kauno ir Vilniaus žiūrovai, jo premjera Japonijoje įvyks gruodžio mėnesį.

Mintimis apie Č. Sugiharos palikimo puoselėjimą, tolesnį Lietuvos ir Japonijos bendradarbiavimą pasidalijo neseniai Lietuvoje viešėjęs japonų diplomato giminės –

Jaotsu (Yaotsu) miesto – meras Shingo Akatsuka ir Tsurugos uostamiesčio, kurį pirmiausia pasiekė į Japoniją vykę žydų pabėgėliai, vicemeras Kazunori Nakayama.

Renginio dalyviams taip pat buvo pristatyta leidinių apie Č. Sugiharą paroda. **LR URM**

JONO NOREIKOS (GENEROLO VĖTROS) VEIKLA NACIŲ OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau - Centras) istorikai yra visapusiškai ištyrę Lietuvos kariuomenės karininko kpt. Jono Noreikos (slap. Generolas Vėtra) veiklą vokiečių ir sovietinės okupacijų laikotarpiu.

Pirmosios sovietinės okupacijos metais J. Noreikos veikloje ryškūs patriotinės, rezistencinės veiklos bruožai. Taip teigti leidžia gyvenimo faktai, susiję su jo naryste lietuvių 1940-1941 m. antisovietiniame pasipriešinimo judėjime, tarnyba lietuvių administracijoje. 1941 m. birželio 22 d. prasidėjus Vokietijos-Sovietų Sąjungos karui, Lietuvos antisovietinio pasipriešinimo judėjimo dalyviai nuo pagrindinės veiklos perėjo prie ginkluoto pasipriešinimo sovietų režimui, kilo 1941 m. Birželio sukilimas. Susiformavę lietuvių sukilėlių būriai pradėjo kovinius veiksmus prieš raudonarmiečius, sovietų režimo rėmėjus, siekiant įsitvirtinti apskrityse, valsčiuose centruose dar iki vokiečių kariuomenės atėjimo. Yra žinių, kad Plungės vls. Mardosų k. J. Noreika organizavo 12 kovotojų grupę. Jo vadovaujami sukilėliai buvo susidūrę su raudonarmiečiais prie Nausodžio kaimo, ties Liudo Meškausko sodyba, ties Stonaičių tiltu (*Lietuvių tautos sukilimas: 1941 m. birželio 23-28 d.*, Vilnius, p. 397). 1941 m. Birželio sukilimo dalyviai inicijavo veiksmus, siekiančius atkurti iki 1940 m. birželio 15 d. krašte funkcionavusių valdžios įstaigų, policinių struktūrų, kariuomenės, kitų visuomeninių junginių veiklą.

Atlikti J. Noreikos veiklos vokiečių okupacijos laikotarpiu tyrimai leidžia teigti, kad ji negali būti vertinama vienareikšmiškai. Žinios apie J. Noreikos veiklą po sukilimo, t. y. 1941 m. birželio pabaigoje ir liepos mėnesį gan fragmentiškos. Yra duomenų, kad J. Noreika yra dirbęs Plungės lietuviškoje komendantūroje. Apie tai liudijo po karo teistas Plungės bažnyčios kunigas Povilas Pukys per 1945 m. rugpjūčio 4 d. apklausą. Jis pasakojo, kad pirmąją okupacijos dieną Plungėje buvo įsteigta komendantūra, kuriai vadovavo jam nepažįstamas karininkas, turėjęs kapitono laipsnį. Komendanto pareigas jis ėjęs dvi dienas, po to šias pareigas perėmė karininkas Povilas Alimas (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 34851/3, l. 15 a.p. -16*). Taip pat yra žinių,

Jonas Noreika - Generolas Vėtra.

LGGRTC nuotr.

kad J. Noreika 1941 m. liepos mėn. gyveno Telšiuose. Čia jis vadovavo Telšių aps. LAF organizacijai ir aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Vadovaudamas vietos aktyvistų štabui, jis prisidėjo prie teisinio persekiojimo asmenų, kurie 1940-1941 m. bendradarbiavo su sovietų okupaciniu režimu. 1941 m. liepos 30 d. komisija Telšiuose, į kurios sudėtį įėjo aktyvistų vadas kpt. Noreika, Telšių apskrities viršininkas Ramanauskas, Telšių apygardos saugumo policijos viršininkas Čipkus, kiti asmenys, priėmė nutarimą skirti Jurgiui Endriuškai tris mėnesius įkalinimo darbo stovykloje (V. Ašmenskas, *Generolas Vėtra, Vilnius, 1997, p. 24; Masinės žudynės Lietuvoje 1941-1944 m., Vilnius, 1973, d. 2, p. 286*).

Apibendrinant galima teigti, kad 1941 m. liepos mėn. kpt. Joną Noreiką siejo tarnybiniai ryšiai su dvejomis įstaigomis - Telšių LAF organizacija ir Plungės komendantūra.

Esama žinių, kad 1941 m. liepos mėn. Telšių miesto komendantas Svilas ir Telšių apskrities viršininkas Ramanauskas pakvietė kpt. J. Noreiką į Telšių miesto inteligentų susirinkimą, kuris įvyko 1941 m. liepos pradžioje Ramanausko kabinete, dalyvaujant apie 30 asmenų. Susirinkime svarstyta: 1) išlaisvinimo nuo bolševikų šventės rengimas; 2) mitingo rezoliucijos parengimas; 3) mitingo organizavimas pirmąją liepos sekmadienį (pirmasis sekmadienis buvo 1941 m. liepos 6 d.). Šventei organizuoti išrinktas 12 asmenų komitetas, kurio nariu tapo ir J. Noreika. Jis parengė rezoliuciją, kuria Telšių gyventojai sveikina prof. J. Ambrazevičiaus

vadovaujamą Lietuvos laikinąją vyriausybę ir reiškia pasitikėjimą ja. Mitinge J. Noreika pasakė kalbą, akcentuodamas sovietų padarytas skriaudas lietuvių tautai, teigdamas, kad sovietai karą pralaimės, kad Lietuva bus laisva ir nepriklausoma. Per mitingą buvo perskaitytas rezoliucijos tekstas, mitingo organizatoriai po rezoliucija surinko apie 300 parašų. Po to rezoliucija buvo nuvežta į Kauną ir įteikta Laikinajai vyriausybei, t. y. ministrui pirmininkui J. Ambrazevičiui (V. Ašmenskas, *Generolas Vėtra, Vilnius, 1997, p. 24-25; LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, t. 1, l. 125-127*).

1941 m. liepos pabaigoje lankydamasis Kaune J. Noreika susitiko su buvusiu Lietuvos kariuomenės pulkininku Šlepečiu, kuris tuo metu buvo Laikinosios vyriausybės vidaus reikalų ministras. J. Noreika jį pažinojo dar nuo tarnybos Lietuvos kariuomenėje laikų. Ministras pasiūlė J. Noreikai užimti Šiaulių apskrities viršininko pareigas. Jis sutiko ir Šlepetys tuojau pat pasirašė įsakymą dėl jo paskyrimo į šias pareigas. Kitą dieną J. Noreika išvyko į Šiaulius ir 1941 m. rugpjūčio 3 d. perėmė iš Igno Urbaičio apskrities viršininko pareigas (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, t. 1, l. 127-128*). Pagal kitus duomenis jis apskrities viršininko pareigas pradėjo eiti nuo rugpjūčio 5 d. (*LCVA, f. R-1099, ap. 1, b. 1, l. 107*).

Nacių režimas nuo pirmųjų okupacijos dienų Lietuvoje pradėjo įgyvendinti dar prieš karą suplanuotą žydų persekiojimo ir naikinimo politiką. Nuo 1941 m. birželio pabaigos iki rugsėjo vidurio žydai pirmiausiai buvo izoliuojami, t. y. suvaromi į laikinasias

koncentracijos stovyklas, mažuosius getus provincijoje, didžiuosius getus Vilniuje, Kaune, Šiauliuose. Po to, t. y. praėjus kelioms dienoms arba savaitėms, vykdavo izoliuotų žydų naikinimo operacijos. Naciams į žydų persekiojimą ir naikinimą pavyko įtraukti ir dalį krašto gyventojų, dirbusių civilinėje administracijoje, įvairiose lietuvių policijos tarnybose. Tačiau Centro istorikų atlikti pakartotiniai išsamūs tyrimai nepatvirtino išeivijos lietuvių, buvusio Telšių apskrities Plungės valsčiaus gyventojų, dirbusio Plungės komendantūroje, Aleksandro Pakalniškio prisiminimuose pateiktų teiginių, esą J. Noreika yra buvęs žydų masinio naikinimo operacijų dalyvis. 1941 m. liepos 15-16 d. Telšių aps. Plungės vls. Kaušėnų k. Rudelio atkalnėje (4 km. į šiaurvakarius nuo Plungės, 600 m. nuo Plungės-Kretingos vieškelio) buvo nužudyta apie 1800 žmonių (*Masinės žudynės Lietuvoje (1941-1944 m.)*, Vilnius, 1973, d. 2, p. 409). Pakalniškis prisiminimuose rašo: „Naktį iš liepos 12-tos į 13-tą buvo išžudyti Plungės žydai, neišskiriant nė moterų, nė vaikų. Prieš tai jie jau buvo uždaryti savo maldos namuose, iš kur kiekvieną vakarą buvo vežami grupelėmis į miškus ir šaudomi. Liepos 12-tą keli iš uždarymo pabėgę trijose vietose padegė miestą. Kai gaisro plėtimasis buvo sustabdytas, tuojau prasidėjo skerdynės. Vyko visą naktį, iki sekančios dienos, sekmadienio, pietų. Per sumą buvo užkasti paskutiniai Plungės žydai. Iki tų skerdynių kelias dienas aš dirbau Plungės komendantūros raštinėje. Komendantu buvo kapitonas Noreika. Buvo ir daugiau lietuvių karininkų komendantūroje, jų tarpe ir kapitonas Venclauskis iš Juodeikių. Jie buvo paskelbę jaunų vyrų mobilizaciją Plungės valsčiuje, todėl savo žinioje turėjo nemažą ginkluotų vyrų būrį. Iš vokiečių kariuomenės Plungėje tada buvo tik du mizernai atrodą kareivėliai. Kai buvo sustabdytas gaisras, vienas iš tų kareivėlių atėjo į komendantūrą ir, truputį drebėdamas iš susijaudinimo, paklausė komendantą: - Ką jūs žadate daryti su tais sinagogoje uždarytais žydais? - Aš jau daviau įsakymą visus iki vieno sušaudyti, - atsakė lietuvių komendantas Noreika. Iš pagarbos tam mizernam vokiečiui buvo jis atsistojęs” (A. Pakalniškis, *Per*

dvidešimtąjį amžių, Chicago, 1995, p. 119). Taigi, pagal A. Pakalniškio prisiminimus išeitų, kad šias aukas baudėjai sušaudė vykdydami Plungės komendanto kpt. Jono Noreikos įsakymą.

Centro istorikai, remdamiesi galimai visų šiuo metu prieinamų archyvinių dokumentų analize, nustatė, kad minėtų įvykių aplinkybės paneigia A. Pakalniškio prisiminimuose pateiktus teiginius.

Pirma. Lietuvos ypatingajame archyve saugomos po karo teistų Plungės pagalbinės policijos būrio narių, kitų asmenų baudžiamosios ir kitokio tipo bylos (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 15668/3, 4619/3, 832/3, 34861/3, 6964/3, 1236/3, 12410/3, P-14200, 2833/3, P-16600, b. 35402/3, b. 29105/3, b. 17051/3, b. 21015/3, b. P-16827, b. 21012/3, b. 11284/3, ap. 46, b.1254*). Apklausiami buvę Plungės pagalbinės policijos nariai ir liudininkai Zenonas Rudavičius, Jonas Buivydas, Jonas Šližius, Zigmas Daržinskas, Leonas Laurinavičius, kunigas Povilas Pukys parodė, kad Plungės miestelio komendantas buvo lietuvis karininkas Povilas Alimas (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 6964/3, l. 24, 38 a.p., 45, b. 34851/3, l.15 a.p., 16, b. 12410/3, l. 15 a.p, b. 21015/3, l. 19*).

Remiantis jų liudijimais (ypač kunigo Povilo Pukio) darytina išvada, kad J. Noreika apskritai net nėra buvęs Plungės miesto komendantu.

Antra. Čia minėtose bylose J. Noreika nefigūruoja kaip masinių žudynių ties Kaušėnų kaimu organizatorius ar dalyvis. Kaltinamieji ir liudininkai per apklausas liudijo, kad žudynių organizatoriai buvo vokiečiai, o žydų konvojavimui ir sušaudymui ties Kaušėnais vadovavo Povilas Alimas ir jo pagalbininkas Pabrėža (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 6964/3, l. 18, 18 a.p., 24 a.p., 76 a.p., b. 15668/3, t. 1, 29, 56, 56 a.p.*).

Trečia. J. Noreika pats savo asmenine iniciatyva negalėjo įsakyti šaudyti Plungės žydus (vyrus, moteris, vaikus). Nacių okupacinės valdymo sistemos istoriniai tyrimai leidžia teigti, kad masinėse visų žydų - vyrų moterų ir vaikų - naikinimo operacijose dalyvavę lietuvių policinių struktūrų darbuotojai buvo klusnūs vokiečių saugumo policijos ir SD įstaigos pareigūnų nurodymų vykdytojai, t. y. buvo griežtai

(Nukelta į 10 psl.)

LATVIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ

Š. m. lapkričio 14 d. Klivlando latvių bendruomenė latvių liuteronų parapijos salėje, Leikvude, Ohajo valst., šventė 97-ąją Latvijos nepriklausomybės paskelbimo šventę. Salės sceną puošė JAV ir Latvijos vėliavos, o prieš sceną, salėje, rikiavosi Latvijos, Estijos ir Lietuvos vėliavos. Pabrėžtina, kad Klivlando latvių bendruomenės veikla yra gerai organizuota: jų šventės ir minėjimai prasideda punktualiai. 2:00 val. po p. buvo įneštos JAV ir Latvijos vėliavos. JAV vėliavą nešė jaunas berniukas, lydimas keturių mergaičių. Visi dėvėjo tautinius rūbus. Latvijos vėliavą įnešė trys tamsiais švarkais pasirėdę vyrai. Susirinkusiems atsistojus ir sugiedojus JAV

dinti lietuviai į šventę atvyko pavėlavę. O vienas Klivlando liuteronų bendruomenės asmuo iš viso neatvyko dėl „ankstyvesnio įsipareigojimo“.

Po oficialiosios šventės dalies šios popietės prelegentė Elisa Freimane, gyvenanti Čikagos priemiestyje ir mokytojaujanti latvių šeštadieninėje mokykloje, rodydama skaidres kalbėjo tema „Kas ir varonis?“ (Kas yra didvyris? – aut.). Jos 30 min. kalbos metu ekrane matėsi iškilios asmenybės iš Latvijos istorinės praeities ir legendų bei tautiškumo fragmentai. Straipsnio autoriui pasiteiravus, iš kur kilo ši tema, kalbėtoja atsakė, kad iš jos mokinių. Linksmąją šventės dalį pradėjo dviejų berniukų

„Dirvos“ 2015 m. loterijos komisija: (iš kairės) Mindaugas Gatautis ir Vincas Taraška. *A. V. Matulionio nuotr.*

„DIRVOS“ LOTERIJOS LAIMĖTOJAI

Lapkričio pirmą dieną pasibaigė „Dirvos“ aukų loterija. Laimingus bilietus ištraukti buvo pakviestas Mindaugas Gatautis ir Vinas Taraška. Štai kam buvo laiminga jų ranka:

- 500 dol. laimėjo **Marius Ziaugra** iš Šerono, Masačusetso valst.;
- 300 dol. laimėjo **Rymantas G. Guzulaitis** iš Indianapolio, Indianos valst.;
- 200 dol. laimėjo **Aldona Stempužienė** iš Klivlando, Ohajo valst.

Sveikiname loterijos laimėtojus ir nuoširdžiai dėkojame visiems, kurie skaitote, prenumeruojate ir remiate „Dirvą“.

„Vilties“ draugijos valdyba, „Dirvos“ leidėjai

Įnešama JAV vėliava (kairėje stovi latvių bendruomenės veikėjas, buvęs JAV armijos brig. gen. Vidnaras Kukainis (su akiniais).

A. V. Matulionio nuotr.

himną, pranešėja tarė padėkos žodį visiems šventės dalyviams ir svečiams. Pagal tradiciją, atsistojus, buvo sugiedotas Latvijos himnas, o po jo apie šios dienos prasmę trumpai kalbėjo parapijos dvasininkė dr. Sarma Eglite, savo kalbą užbaigdama malda, vėl visiems atsistojus. Latvių bendruomenės valdyba dviems moterims už jų nuopelnus įteikė pažymėjimus. Tada pranešėja išvardino garbės svečius, tarp jų ir lietuvius, paprašydama juos atsistoti, tačiau du išvar-

ir keturių mergaičių šokėjų grupė, šokdama pakaitomis su suaugusiais. Ši smagi dalis truko 30 min. Išnešus vėliavas, visi šokėjai susirinko į sceną ir jiems buvo įteikta po rožę. Rašinio autorius nepraleido progos su jais pasikalbėti ir jiems padėkoti už jų pastangas. Šventei pasibaigus susirinkusieji skirstėsi nenoromis, vis delsė ir vaišinosi gausiais ir įmantriais skanėstais, gaivinosi kava ir bendravo.

Algirdas V. Matulionis

Šokėjai pasibaigus šventinei daliai.

A. V. Matulionio nuotr.

PADĖKOS DIENOS PARADE ČIKAGOJE DALYVAUS IR LIETUVIAI

Š.m. lapkričio 26 d., tradiciniame Padėkos dienos parade Čikagoje dalyvaus ir liuteronų grupė. Tautinių šokių kolektyvo „Suktinis“ vadovė Giedrė Elekšytė-Knieža subūrė Čikagos liuteronų grupę, kuri pasipuošusi tautiniais kostiumais, nešina dviem didelėmis „dziedulio“ ir „bobulės“ lėlėmis, skambant liutoniškai muzikai šokio žingsniu pasirodys viename didžiausių ir seniausių miesto renginių. Lietuvos atstovų dalyvavimą parade remia LR generalinis konsulas Čikagoje

ir LR užsienio reikalų ministerija, lėlių autorė – menininkė Ugnė Carm.

Kasmetinis (nuo 1934 m.) paradas vyksta Padėkos dienos ryte nuo 8:00 val. iki 11:00 val. ir sulaukia didelio dėmesio. Numatoma, jog šiemet jame dalyvaus apie 5000 dalyvių iš įvairių organizacijų ir kultūrinių grupių, parodą asmeniškai stebi 400 tūkst. žiūrovų, dar 4 mln. – tiesioginę renginio transliaciją per televiziją. Daugiau apie festivalį rasite - www.chicago-festivals.org.

LR URM

Latvių tautinių šokių šokėjai.

A. V. Matulionio nuotr.

MINISTRO J. OLEKO KVIETIMAS KANADAI IR TOLIAU PRISIDĖTI PRIE SAUGUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONIŲ

Lietuvos krašto apsaugos ministras Juozas Olekas Kanadoje Halifakso tarptautiniame saugumo forume.

LR KAM nuotr.

Lapkričio 20 d. krašto apsaugos ministras Juozas Olekas Kanadoje dalyvaudamas Halifakso tarptautiniame saugumo forume susitiko su Kanados gynybos ministru Harjitu Sajjanu (Harjit Sajjan).

Susitikimo metu ministras J. Olekas pasiūlė Kanados gynybos ministrui 2016 metais atsiųsti į Lietuvą kanadiečių rotacinę kuopą dalyvauti bendrose pratybose ir mokymuose bei sustiprinti NATO oro policijos misiją Baltijos šalyse.

„Dėkoju Kanadai už skirtas saugumo užtikrinimo priemones. Sustiprinta oro policijos misija Baltijos šalyse, įkurtas NATO štabas Lietuvoje ir ypač bendras Lietuvos karių ir sąjungininkų kovinis rengimas yra itin svarbūs veiksmai užtikrinant saugumą mūsų regione

bei stiprinant Aljanso vienybę ir sąveikumą. Kviečiu Kanadą ir toliau prisidėti užtikrinant sutartas NATO atgrasimo priemones mūsų regione”, - susitikimo metu kalbėjo ministras J. Olekas.

Kanados kariai šių metų lapkričio 9 – 20 dienomis dalyvauja Lietuvoje vykstančiose tarptautinėse pratybose „Geležinis kardas” (angl. „Iron Sword”) ir „Maple Arch 2015” (liet. „Klevo skliautai 2015”). Kanada taip pat skyrė tris karininkus į Lietuvą įkurtą NATO štabą. 2014 metais Kanados naikintuvai sustiprino NATO oro policijos misiją Baltijos šalyse.

Kalbėdamas apie paramą Ukrainai, ministras J. Olekas pasiūlė Kanadai paremti trišalės Lietuvos,

Lenkijos ir Ukrainos brigados (LITPOLUKRBRIG) projektą ir kartu mokyti ir rengti brigadai priskirtus Ukrainos karius.

Lietuvos krašto apsaugos ministras Kanadoje su oficialiu vizitu lankėsi lapkričio 19–21 d., su Kanados gynybos ministru jis susitiko lapkričio 20 d.

Halifakso tarptautiniame saugumo forume buvo aptariami globalūs saugumo iššūkiai, su kuriais susiduria transatlantinė bendruomenė. Ši tarptautinė konferencija kasmet pritraukia įžymiausius saugumo politikos strategus, gynybos ir kariuomenės atstovus bei analitikus iš Šiaurės Amerikos, Europos ir Azijos nuodugnioms diskusijoms apie saugumo ir gynybos iššūkius.

LR KAM

LIETUVA PIRMININKAVO NATO ENERGETINIO SAUGUMO CENTRO VYKDOMOJO KOMITETO SUSITIKIMUI

NATO Energetinio saugumo kompetencijų centro (ENSEC COE) Vykdomojo komiteto susitikimas lapkričio 19–20 d. Vilniuje.

LR URM nuotr.

Lietuvos užsienio reikalų viceministras Andrius Krivas pirmininkauja NATO Energetinio saugumo kompetencijų centro (ENSEC COE) Vykdomojo komiteto susitikimui, vykstančiam lapkričio 19–20 dienomis Vilniuje. Tai septintasis

ENSEC COE Vykdomojo komiteto susitikimas.

Susitikimo metu pristatomi 2015 metų centro veiklos rezultatai, aptariamos centro plėtros galimybės, bendradarbiavimo stiprinimas su kitomis organizacijomis ir partneriais, disku-

tuojama apie ilgalaikę centro veiklos viziją, tvirtinamas 2016 m. veiklos planas.

Energetinio saugumo centras buvo įkurtas 2011 m. Užsienio reikalų ir Krašto apsaugos ministerijų iniciatyva. 2012 m. centras gavo NATO akreditaciją ir tapo NATO Energetinio saugumo kompetencijų centru. NATO ENSEC COE šalys steigėjos yra Lietuva, Estija, Latvija, Prancūzija, Italija, Turkija. 2014 m. prie centro prisijungė Jungtinė Karalystė ir partnerė Gruzija, centro veikloje taip pat dalyvauja Čekijos ir Kanados atstovai. Lapkričio 19 d. Vykdomojo komiteto susitikimo metu Čekijos atstovai pranešė apie savo šalies ketinimus pradėti oficialią prisijungimo prie centro procedūrą siekiant tapti 8-ąja steigiančiąja šalimi. Centrai vadovauja pulkininkas Gintaras Bagdonas.

LR URM

LIETUVA IR PASAULIS

Po kruviniųjų išpuolių Paryžiuje, kurių metu žuvo 128 žmonės ir 250 buvo sužeisti, Lietuva solidarizuojasi su teroristų aukomis. Sirvydo skvere, Vilniuje priešais Prancūzijos ambasadą rinkasi visi norintys pagerbti teroro aktų Paryžiuje aukas. Vilnius taip pat prisidėjo prie pasaulinės palaikymo akcijos. Lapkričio 14 d., šeštadienį paminklas ant sostinės Trijų kryžių kalno trims paroms buvo apšviestas Prancūzijos vėliavos spalvomis – mėlyna, balta bei raudona. Trijų kryžių paminklą vilniečiai visuomet suvokė kaip savo tapatybės ir pasipriešinimo simbolį. Sovietmečiu paminklas buvo susprogdintas, tačiau 1989 metais Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyva atstatytas. Prancūzijos vėliavos spalvomis nušvito ir daugiau žymių pasaulio objektų – Eifelio bokštas, Rio de Žaneiro Kristaus statula, Sidnėjaus operos rūmai ir kiti.

Lapkričio 19 d. Vilniuje Lietuvos krašto apsaugos ministerijos Ginkluotės ir valdymo sistemų departamento direktorius Artur Plokšto ir Norvegijos gynybos ministerijos Nacionalinis ginkluotės direktorius Mortenas Tilleris (Morten Tiller) pasirašė Lietuvos ir Norvegijos gynybos ministerijų bendradarbiavimo sutartį dėl įsigijimų gynybos srityje. Sutartis suteikia Lietuvai galimybę vykdyti bendrus su Norvegija įsigijimus. Bendrai vykdomi įsigijimo projektai padės šalims mažinti administracinius kaštus ir leis tarpusavyje derinti pozicijas derybose su galimais įrangos ar paslaugų teikėjais, tuo pačiu didinti įsigijimų ekonomiškumą. Analogišką susitarimą Krašto apsaugos ministerija šių metų spalį pasirašė ir su Švedijos gynybos ministerija.

Nuotraukoje (iš kairės) Norvegijos gynybos ministerijos Nacionalinis ginkluotės direktorius Mortenas Tilleris (Morten Tiller) ir Lietuvos krašto apsaugos ministerijos Ginkluotės ir valdymo sistemų departamento direktorius Artur Plokšto.

G. Maksimovicz nuotr.

Lietuvos ir Norvegijos bendradarbiavimas gynybos srityje vyksta įvairiose srityse – gynybos politikos planavimo, mokymų, nuo 2007 m. kasmet rengiami dvišaliai pokalbiai ministerijų lygmeniu. Lietuvos ir Norvegijos kariai bendradarbiauja ir semiasi vieni iš kitų patirties per įvairias pratybas. Norvegija Lietuvai yra perdavusi trumpojo nuotolio oro gynybos sistemas RBS-70, kurias šiuo metu naudoja Karinių oro pajėgų Oro gynybos batalionas. Lietuvos kariuomenė iš Norvegijos yra įsigijusi laivų karinėms jūrų pajėgoms. Norvegijos karinių oro pajėgų naikintuvai tris kartus yra budėję NATO oro policijos misijoje Baltijos šalyse.

Vilniuje prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms atminti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras bei Vilniaus ukrainiečių bendrija surengė Ukrainos orumo ir laisvės dienos minėjimą. Jame pagerbė Maidano Dangiškosios šimtinės didvyrių, kurie žuvo prasidėjus Rusijos agresijai antiteroristinės operacijos zonoje, atminimą. Lapkričio 21-ąją Orumo ir laisvės diena Ukrainos Prezidentas Petro Porošenka paskelbė pernai, minint Maidano revoliucijos metines. Susirinkusieji prisiminė ir vieną siaubingiausių sovietinio režimo nusikaltimų – 1932–1933 metais dirbtinai sukeltą badmetį, vadinamąjį „Holodomorą”, per kurį Ukrainoje įvairiais skaičiavimais mirė nuo 7 iki 10 milijonų žmonių.

Lietuva, kaip ir visa Europos Sąjunga, susilaikė lapkričio 19 dieną Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos Trečiajame komitete vykusiame balsavime dėl Rusijos Federacijos rezolucijos dėl kovos su nacizmo šlovinimu ir kitomis šiuolaikinėmis rasizmo formomis. Rezoliucija priimta 126 valstybėms balsavus už, 4 – prieš ir 53 susilaikius.

Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius lapkričio 20 dieną Vilniuje susitiko su Estijos užsienio reikalų ministre Marina Kaljurand. Susitikimo metu aptarti aktualūs dvišalio bendradarbiavimo klausimai, situacija Ukrainoje ir santykiai su Rusija, taip pat saugumo padėtis regione bei bendradarbiavimas energetikos ir transporto srityse.

LR URM, LRT

LTSC POPIETĖ „JAV LIETUVIŲ MUZIKINĖS VEIKLOS ISTORIJA”

Muzikinės popietės dalyviai ir rengėjai.

J. Kuprio nuotr.

Lapkričio 8 d., sekmadienį, Lemonte, Pasaulio lietuvių centre, Lietuvių dailės muziejuje vyko Lituanistikos tyrimo ir studijų centro popietė „JAV lietuvių muzikinės veiklos istorija”. Įžanginį žodį susirinkusiems tarė LTSC tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas, popietę vedė J. Žilevičiaus-J. Kreivėno lietuvių muzikologijos archyvo direktorė Genutė Razumienė.

Neseniai Lietuvoje išleista monografiją „Lietuvių muzikinė kultūra Jungtinėse Amerikos Valstijose 1870–1990” pristatė pati knygos autorė – Klaipėdos universiteto dėstytoja prof. dr. D. Petrauskaitė – ir muzikas Alvydas Vasaitis. Šioje monografijoje apžvelgiamas daugiau nei šimto metų lietuvių muzikinis gyvenimas JAV, pradedant pirmaisiais choralais bei orkestrais ir baigiant 1990 m. Joje atskiri skyriai yra skirti M. Petrauskui, S. Šimkui, A. Vanagaičiui, J. Žilevičiui, V. Bacevičiui. Nemažai puslapių skirta dainininkams A. Kaskai

ir P. Stoškai, A. Voketaičiui ir L. Šukytei, rašoma ir apie A. Kuprevičių, A. Smetoną, A. Stempužienę, M. Markaitį, D. Lapinską, V. Marijošių, J. Kačinską bei daugelį kitų mūsų talentų.

Prof. dr. D. Petrauskaitės daugiau nei 1000 puslapių apimties knygoje pateikiama daug įdomių muzikinio gyvenimo faktų – pradedant XIX a. pabaiga, kai lietuviai masiškai pradėjo keliauti į Ameriką. Visa knyga stengiasi nuosekliai apžvelgti daugiau nei šimtmetį trukusį (1870–1990) lietuvių muzikinį gyvenimą – pradedant pavieniais atlikėjais, choralais ir baigiant stambaus masto renginiais, parodant, kaip lietuviai dainuodami, grodami, vaidindami ir kurdami prisidėjo puoselėjant išeivijoje lietuviybę, atkuriant ir stiprinant nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Kaip rašoma knygos įvade, „jei skaitytojai egzilio muzikinę veiklą suvoks kaip neatsiejamą lietuvių kultūrinio paveldo

giausius įvykius ir išsamiai pasakoja apie šio laikotarpio iškiliausias išeivijos muzikinio pasaulio asmenybes.

Prof. D. Petrauskaitės knygos „Lietuvių muzikinė kultūra Jungtinėse Amerikos Valstijose 1870–1990” pasirodymas – puikus liudijimas, kad išeivijos archyvuose sukauptas turtas šiaudien yra nesunkiai prieinamas ir Lietuvai. Laimei, jis nedulka lentynose, o yra naudojamas atliekant mokslinius tyrinėjimus, ruošiant publikacijas, rengiant

Aleksandras Guobys

NEGI TAI SAPNAS?

Novelė

(Pabaiga. Pradžia „Dirvos” rugsėjo 15 d. laidoje)

V dalis

Tėvo veidas staiga nušvito visom vaivorykštės spalvom. Jo akys spindėjo, degė, žiūrėdamos į mane, kol pamažu tolo, tolo ir visai išnyko, ištirpo. Nežinau ar pro sieną, ar pro duris

.....

Aš priėjau prie savo kambario lango ir išžiūrėjau į bekraštį horizontą. Kažkur širdy suskambo neseniai girdėti posmai:

Norėčiau vėl gyvent po šiuo dangum su sodais, su vėjiniais malūnais, nutilusiais seniai...

Kažkokio nepaprasto džiaugsmo apglėbtas, laukiau stebuklo. Manyje tebeskambejo tėvo balsas: „Laisvė – tai tavo darbai, tavo maldos, tavo džiaugsmas ir tavo meilė: darbui, naujiems sumanymams, tėvynės kalbai, papročiams, istorijai, dorovės postulatams!”

Ir, o Viešpatie!.. Visai netoli lango, pasistiepus ant gonkų laiptų, stovėjo jis, tėvo Juodbėris. Pakinkytas į dievo Helijo dangaus vežimą. Tik sėsk ir bildėk per visą žemę ir dangų, nešdamas ir šviesdamas pasauliui, Vaižganto žodžiais, Tėvynės deimantais, paties ir bendraamžių sukurtais ir išpuoselėtais.

Negi tai sapnas?..

Vilnius, 2015 08 26

LTSC Tarybos pirmininkas dr. Robertas Vitas.

J. Kuprio nuotr.

dalį, kaip laisvo varpo gausmą, garsiausiai skambėjusį kilus pavojui tėvynei, jei ją įvertins, anot poeto Stasio Santvaro, „kaip dar vieną saiką gėrybių, atiduotų savo tautos žmonėms”, autorė savo tikslą bus pasiekusi”. Ši prof. dr. D. Petrauskaitės monografija, anot muziko A. Vasaičio, puikiai atspindi XIX a. pabaigos.–XX a. JAV lietuvių kultūrinio gyvenimo reikšmin-

parodas, kuriant kino filmus, ieškant savo giminės istoriją liudijančių dokumentų.

O kokia muzikinė popietė be muzikos! Susirinkusieji išgirdo „Dainavos” vyrų, Rūtos Pakštaitės-Cole, jos dukros Vilijos Pakštaitės-Longwell, Agnės Giedraitytės, Aro Biskio ir Mindaugo Razumo atliekamus lietuviškus kūrinius. Kaip pastebėjo smuikininko, lietuvių liaudies instrumentų puoselėtojo, dirigento Balio Pakšto dukra Rūta Pakštaitė-Cole, simboliška, kad šioje muzikinėje popietėje, pristatančioje turtingą JAV lietuvių muzikinę veiklą, drauge koncertuoja įvairių žanrų atlikėjai – juos visus, pasak Rūtos, subūrė meilė muzikai.

Dėkojame mūsų popietės svečiams, atlikėjams ir Lietuvių fondui, parėmusiam renginį. Iki kitų mielų susitikimų!

Loreta Timukienė

Iš kairės Mindaugas Razumas, Agnė Giedraitytė, Vilija Pakštaitė-Longwell, Rūta Pakštaitė-Cole ir Aras Biskis.

J. Kuprio nuotr.

Knygos autorė Klaipėdos universiteto dėstytoja prof. dr. Danutė Petrauskaitė.

J. Kuprio nuotr.

Dainuoja „Dainavos” vyrai.

J. Kuprio nuotr.

(Atkelta iš 6 psl.)

JONO NOREIKOS
(GENEROLO VĖTROS)
VEIKLA NACIŲ
OKUPUOTOJE
LIETUVOJE

subordinuojamoje padėtyje.

Išdėstyti tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad 1941 m. liepos mėn. nacių okupacinei valdžiai nepavyko įtraukti J. Noreikos į Telšių aps. Plungės vls. vykusią žydų naikinimo operaciją.

Tačiau esami archyviniai duomenys, istoriniai darbai leidžia teigti, kad kpt. J. Noreikos veikla tuo metu, kai jis ėjo Šiaulių apskr. viršininko pareigas, buvo susijusi su žydų izoliavimu.

Šiaulių apskrityje vykusį žydų izoliavimo procesą galima sąlyginai išskirti du etapus. Pirmajame, nuo 1941 m. birželio pabaigos iki liepos 18 d., vyko pasirengimas konkretiems žydų izoliavimo darbams. Antrasis etapas, t. y. konkretūs su žydų izoliavimu susiję darbai, prasidėjo 1941 m. liepos antrojoje pusėje. 1941 m. liepos 18 d. pasirodė burmistro skelbimas dėl žydų padėties. Dalis Šiaulių miesto žydų turėjo persikelti į mieste įrengtą getą, kiti žydai turėjo persikelti į Žagarę (*Šiaulių getas: kalinių sąrašai 1942, Vilnius, 2002, p. 75*). Ignas Urbaitis, kuris 1941 m. liepą ėjo Šiaulių apskrities viršininko pareigas, 1941 m. liepos 23 d. paskelbė dokumentą Nr. 6, kuriuo visiems apskrities miestelių žydams nuo liepos 25 d. buvo įsakyta nešioti ant kairiosios krūtinės pusės Dovydo žvaigždę, vaikščioti ir rodytis viešose vietose nuo 6 iki 20 val. Miestelių žydai nuo 1941 m. liepos 25 d. iki rugpjūčio 15 d. turėjo persikelti gyventi į valsčių viršaičių bei miestų burmistrų nurodytas vietas. Žydai, kurie nevykdys šių nurodymų, turėjo būti baudžiami (*Masinės žudynės Lietuvoje 1941-1944 m. Dokumentų rinkinys, Vilnius, 1973, d. 2, p. 225-226; Šiaulių getas: kalinių sąrašai 1942, Vilnius, 2002, p. 72-80*).

Aukščiau minėtuose žydų diskriminavimo ir izoliavimo veiksmuose J. Noreika nedalyvavo, nes Šiaulių apskrities viršininko pareigas iš I. Urbučio perėmė 1941 m. rugpjūčio 3(5?) d.

1941 m. rugpjūčio antrojoje pusėje pasirodė Šiaulių apskrities viršininko J. Noreikos pasirašyti raštai, susiję su žydų izoliavimu. Ostlando reicho komisaras Heinrichas Lohse 1941 m. rugpjūčio 13 d. paskelbė laikinąsias direktyvas dėl elgesio su Ostlando reicho

Jono Noreikos (Generolo Vėtros) kalinio kortelė (vokiečių kalba).

LGGRTC nuotr.

komisariato teritorijoje gyvenusiais žydais. Jose buvo nurodyta, kad kaimiškos vietovės turi būti išvalytos nuo žydų. Žydai turi būti sukoncentruoti miestuose arba didžiųjų miestų rajonuose, kuriuose turi būti sukurti getai. (*Ynuumo^enue eepeee CCCP e zočui neMeųKOū OKynaūuu (1941-1944). CdopnuK do-KyMenmoe u Mamepuanoē. - Hepyca.nHM: BameM, 1991, c. 47-48*). Vykdydamas šias direktyvas Šiaulių apygardos komisaras Hansas Gewecke 1941 m. rugpjūčio 14 d. įsakė apskričių viršininkams ir miestų burmistrams visus žydus iškeldinti į getus (*LCVA, f. R-1099, ap. 1, b. 1, l. 151-152*). 1941 m. rugpjūčio 22 d. pasirodė Šiaulių apskrities viršininko J. Noreikos raštas „Visiems Šiaulių apskrities valsčių viršaičiams ir antraeilių miestų burmistrams“, kuris skelbė, kad Šiaulių apygardos komisaras įsakė žydus, pusiau žydus iškelti iš valsčių ir miestelių bei apgyvendinti juos viename rajone - gete. Buvo nurodyta, kad visų valsčių, antraeilių miestų ir miestelių žydai nuo rugpjūčio 25 iki 29 d. turi būti perkelti į Žagarės miestą. Perkėlimo reikalais turi pasirūpinti atitinkamos savivaldybės. Palikto žydų turto sąrašai turėjo būti pristatyti apskrities viršininkui. Apie įsakymo išpildymą valsčių viršaičiai ir burmistrai turėjo informuoti viršininką iki rugpjūčio 29 d. (*LCVA, f. R-1099, ap. 1, b. 1, l. 156*). 1941 m. rugsėjo 10 d. pasirodė kitas jo raštas „Nurodymai likviduoti žydų ir pabėgusių komunistų

kilnojamąjį turtą“, kuris buvo skirtas valsčių viršaičiams ir antraeilių miestų burmistrams. Nurodymai skelbė, kad viena dalis turto (liukšusiniai baldai, medžiagų ritiniai, nevirtoti baltiniai) turi būti saugoma iki atskiro parėdymo. Dalį turto buvo numatyta skirti mokykloms, valsčiams, paštams, prieglaudoms, ligoninėms, kitoms įstaigoms. Buvo numatyta, kad dalį turto reikia išdalinti nuo karo nukentėjusiems asmenims ir parduoti jį iš varžytinių. Žemės ūkio gyvas ir negyvas inventorių turėjo būti išnuomoti laikiniems nuomininkams. Pinigai, gauti už parduotą turtą, turėjo būti pristatyti į apskrities valdybos kasą (*LCVA, f. R-1099, ap. 1, b. 1, l. 239*).

Ištirtuose archyvinuose dokumentuose ir istorikų darbuose nerasta jokių žinių, net užuominų, kad J. Noreika būtų buvęs Šiaulių apskrityje vykusių masinių žydų naikinimo operacijų dalyvis. Pabrėžtina, kad jis tokių funkcijų ir negalėjo atlikti, nes vokiečių okupacinė valdžia žydų naikinimo operacijoms vykdyti naudojo ne lietuvių civilinės valdžios, o policinių struktūrų pareigūnus. J. Noreika savo ruožtu buvo ne policinės struktūros, o civilinės įstaigos darbuotojas ir jos vadovas.

Apibendrinant galima teigti, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu Jonas Noreika nėra dalyvavęs žydų masinėse naikinimo operacijose Telšių ir Šiaulių apskrityse. Tačiau okupacinei nacių valdžiai jį, kaip ir kitus lietu-

vių civilinės administracijos pareigūnus, pavyko įtraukti į su žydų izoliavimu susijusių reikalų tvarkymą.

Atkreiptinas dėmesys, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu J. Noreikos veikloje pastebimos ryškios antinacinės nuostatos ir veiksmai. Damijonas Riauka, J. Noreikos bendražygis, apie jį surinkęs daug informacinės medžiagos, savo publikacijose yra pažymėjęs, kad „Jonas Noreika neskirstė okupanto į savus ir svetimus. Mūsų paklaustas, kaip mums reikia elgtis su vokiečiais Noreika pasakė: „Rusai mums nedraugai, o vokiečiai - ne broliai“. Be to, J. Noreika „kartu su kitais 10 Žemaitijos inteligentų reikalavo vokiečių vadovybę uždrausti genocidą prieš lietuvių ir žydų tautybių žmones ir suteikti Lietuvai savivaldą. 1943 m. vasarį mėn. parašė straipsnį „Šių dienų Vokietija“, kuriame demaskavo nacistų režimo pragaištingumą kaip lietuvių tautai, taip ir pačiai Vokietijai, kurį publikavo Šiaulių laikraštyje „Tėvynė“ („Ūkininkas“, Nr. 51, 1994 m. vasaris, „Trimitas“, Nr. 3, 1996 m. kovas).

1943 m. pradžioje J. Noreika aktyviai prisidėjo prie SS legiono steigimo Lietuvoje sužlugdymo. Kaip Šiaulių apskrities viršininkas J. Noreika pranešė generaliniams tarėjams, kad jis nevykdys įsakymų, susijusių su lietuvių mobilizacija į SS legioną (J. Matulionis, *Neramios dienos*, Torontas, 1975, p. 221). 1943 m. vasario 23 d. J. Noreika buvo iškviestas pas Šiaulių srities komisaro politinio skyriaus viršininką, kuris pareiškė, kad dėl vokiečių civilinės valdžios įsakymų nevykdymo ir dėl tendencingo straipsnio apie kelionę po Vokietijos miestus, jis 1943 m. vasario 23 d. atleidžiamas iš Šiaulių apskrities viršininko pareigų ir areštuojamas (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, t. 1, l. 168*). Iš pradžių J. Noreika kalintas Šiaulių kalėjime, vėliau, kovo 26 d., buvo išvežtas į Štuthofo koncentracijos stovyklą Vokietijoje (*LYA, f. K-1, ap. 61, krt. 15*), kur buvo kalinamas iki 1945 m. kovo 11 d. (V. Ašmenskas, *Generolas Vėtra*, Vilnius, 1997, p. 33, 35). Raudonosios armijos išlaisvintas su kitais Štuthof

kaliniais, gyveno Endau miestelyje. Sovietų buvo mobilizuotas į Raudonąją armiją eiliniu. Tarnavo iki 1945 m. lapkričio 27 d., demobilizuotas grįžo į Vilnių (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792, t. 1. 168-170*). 1945 m. gruodžio 10 d. įsidarbino Mokslių akademijoje Vilniuje jurist-konsultantu (*Laisvės kovų archyvas*, Kaunas, 1993, t. 7, l. 173). Čia dirbo iki arešto 1946 m. kovo 16 d.

Baudžiamosios bylos duomenimis, 1946 m. sausio mėn. J. Noreika kartu su kitais įkūrė Lietuvos tautinę tarybą (toliau - LTT) kaip organizacinį centrą, turėjusį sujungti visas veikiančias pagrindžio organizacijas. LTT žinioje veikė ir Lietuvos ginkluotųjų pajėgų vyriausioji vadovybė (toliau - LGPVV). J. Noreika (slap. *Generolas Vėtra*) 1946 m. kovo mėn. paskirtas LGPVV vadu (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, t. 1, l. 149-150*). LTT ruošėsi galimo karo atveju organizuoti sukilimą, išleido keliolika direktyvų ir įsakymų liečiančių organizacijos struktūrą. Pagrindinis LTT tikslas buvo atkurti nepriklausomą, demokratijos pagrindais tvarkomą suverenią Lietuvos valstybę. J. Noreika baudžiamosios bylos kaltinamojoje išva-doje (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, t. 4, l. 200-222*) bei nuosprendyje (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, s. b., l. 148-153*) **nebuvo kaltinamas žmonių žudymu** (*LYA, f. K-1, ap. 58, b. 9792/3, t. 4, l. 200-222*). Vilniaus garnizono Karo tribunolas Vilniuje 1946 m. lapkričio 20-22 d. pripažino Joną Noreiką kaltu pagal RSFSR BK 58-1 „a“ str. ir skyrė jam mirties bausmę - sušaudyti, konfiskuojant visą jam priklausiusį turtą (*ten pat, t. 4, l. 261-265*). Nuosprendis jam įvykdytas 1947 m. vasario 26 d. Vilniuje (*S. Vaitiekus, Tuskulėnai: egzekucijų aukos ir budeliai (1944-1947), Vilnius, 2002, p. 246*).

Generalinė direktorė Teresė Birutė Burauskaitė

Ši istorinė pažyma perduota: Lietuvos Respublikos Vyriausybės kancleriui Alminui Mačiuliui, Vilniaus miesto savivaldybės merui Remigijui Šimašiui, Lietuvos mokslių akademijos Vrublevskių bibliotekos direktoriui dr. Sigitui Narbutui

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

DIRVA

LAISVADARIS LIETUVIŲ KULTŪRAI

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLASĖ - \$78,
ORO PAŠTU | UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

LIETUVOS BAŽNYČIA PASKELBTA VIENA GRAŽIAUSIŲ PASAULYJE

Tinklapis churchpop.com paskelbė kvapą gniaužiančio grožio bažnyčių sąrašą, kurio pirmoje vietoje – Lietuvos šventovė. Tai – Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčia, esanti Vilniaus Antakalnio rajone.

Gražiausių bažnyčių sąrašė – Šv. Marko bazilika Venecijoje, Krokuvos Mergelės Marijos bazilika, Niujorko serbų stačiatikių katedra, Pranciškaus Didžiojo karališkoji bazilika Madride, kitos gražiausiomis išrinktos bažnyčios.

Šv. Apaštalų Petro ir Povilo bažnyčia – tai garsiausia Vilniaus baroko bažnyčia, garsėjanti ypatingu interjeru, joje galima pamatyti apie du tūkstančius stiuko statulėlių. Popiežiaus Jono Pauliaus II vizitui į Lietuvą ir Vilnių atminti aikštė priešais bažnyčią pavadinta jo vardu.

www.lietuva.lt

Šv. Apaštalų Petro ir Povilo šventovė Vilniuje.

www.wikipedia.org

„DIRVAI” AUKOJO:

F.Šiaučūnas, Mississauga, CAN.....	100
K.Civinskas, Brecksville, OH.....	50
G.Kumpikas, Hollis Hills, NY	45
J.Cernius, Glendale, CA.....	20
M.Gruzdis, Rocky River, OH.....	20

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

VILNIUJE PRISIMINTI RADVILOS

Minint vieno žymiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų ir reformacijos veikėjų Mikalojaus Radvilos Juodojo 500 metų gimimo ir 450 metų mirties metines Vilniuje, valdovų rūmuose surengta tarptautinė konferencija apie didikų Radvilų giminę.

Radvila Juodasis. wikipedia.org

Konferencijoje dalyvavo ir Radvilų palikuonys.

Radvila Juodasis buvo vienas labiausiai apsišvietusių Lietuvos žmonių, gynė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės integralumą ir politinį savarankiškumą ir nuo Maskvos valstybės, ir nuo Lenkijos karalystės.

Jis tarnavo karaliaus dvare Krokuvoje, kur vienas geriausių jo draugų buvo būsimasis karalius Žygimantas Augustas. Šiam tapus Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu, Radvila Juodasis ėjo įvairias pareigas valstybėje: buvo paskirtas Lietuvos didžiuoju maršalka, kancleriu, vėliau – Vilniaus vaivada. **LRT**

APELIACINIS TEISMAS NESIIMA GENOCIDO BYLOS, LAUKIA STRASBŪRO TEISMO SPRENDIMO VERTIMO

Apeliaciniam Teismui lapkričio 18 d. nepavyko baigti nagrinėti buvusio KGB darbuotojo 82 metų Iljos Vorobjovo bylos, kurioje jis kaltinamas genocidu dėl dalyvavimo 1956 metais sulaukiant partizanų vadą Adolfą Ramanauską–Vanagą.

Nors. I.Vorobjovo byloje buvo numatytos proceso dalyvių baigiamosios kalbos, teismas nusprendė laukti spalio pabaigoje paskelbto Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo byloje Vasiliasukas prieš Lietuvą oficialaus vertimo.

Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžioji kolegija spalio pabaigoje yra paskelbusi, kad buvęs sovietų saugumo karininkas Vytautas Vasiliasukas Lietuvoje genocido byloje nuteistas remiantis „teisinėmis nuostatomis, kurios negaliojo 1953 metais” nei vidaus, nei tarptautinėje teisėje, pažeidžiant Europos žmogaus teisių konvenciją.

„Ar galime pradėti baigiamąsias kalbas, nes atsirado papildomų duomenų – Europos Žmogaus Teisių Teismas priėmė sprendimą byloje Vasiliasukas prieš Lietuvą, ji buvo nagrinėta Apeliaciniame Teisme, Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, oficialų vertimą daro Teisingumo ministerijai, dar jo neturime”, – sakė Apeliacinio Teismo teisėjas Linas Žukauskas.

Prokuroras Sergejus Stulginskis sutiko, kad Strasbūro teismas yra pasisakęs dėl Baudžiamojo kodekso

Atminimo medalis „Lietuvos Apeliacinis Teismas”. Autorius: G. Cibulskis. Aversas – atkurtas XIX a. pradžios teisėjo ženklas. Reversas – Apeliacinio Teismo pastatas. www.alpera.lt

99 straipsnio taikymo ir genocido sąvokos.

„Manau, kad šis sprendimas reikšmingas nagrinėjant ir šitą bylą, būtų logiška sulaukti to sprendimo vertimo ir susipažinti su argumentais”, – posėdyje sakė valstybės kaltintojas.

Nuteistojo gynėjas advokatas Vytautas Sviderskis pritarė sakydamas, kad byloje reikia daryti pertrauką, sulaukti vertimo, o jo ginamasis neturi pinigų, kad galėtų pasisamdyti vertėją ir išversti šimto puslapių tekstą anglų kalba.

Tuo metu nukentėjusioji partizano dukra Aukstutė Ramanauskaitė–Skokauskienė manė priešingai.

„Kiekviena byla yra konkreti byla, (...) mes turime pagrindą toliau tęsti bylą”, – sakė nukentėjusioji.

Kalbėdama teisme A. Ramanauskaitė–Skokauskienė rėmėsi nuomone išsakyusių teisininkų – vyriausybės atstovės Europos Žmogaus Teisių Teisme Karolinos Bubnytės ir Konstitucinio Teismo pirmininko Dainiaus Žalimo pasisakymais.

Abu teisininkai yra sakę, kad Strasbūro teismo sprendimas automatiškai neužkerta kelio sovietų nusikaltimus okupuotoje Lietuvoje prilyginti genocidui.

Apeliacinis teismas paskelbė, kad byloje daroma pertrauka iki kitų metų kovo 31 dienos, nes nėra oficialaus vertimo byloje Vasiliasukas prieš Lietuvą, aštuonių teisėjų atskiroji nuomonė taip pat nėra išversta.

Šioje byloje iki lapkričio 18 d. taip pat buvo paskelbta keturių mėnesių pertrauka, dabar vėl paskelbta tokios pat trukmės pertrauka.

Balandžio 30 dieną Kauno apygardos teismas I.Vorobjovą nuteisė dvejų metų laisvės apribojimo bausme.

Nors už genocidą numatoma tik laisvės atėmimo bausmė, tačiau teismas pasinaudojo straipsniu, leidžiančiu skirti švelnesnę bausmę, jeigu numatytos bausmės paskyrimas aiškiai prieštarautų teisingumo principui.

Byloje nustatyta, kad I.Vorobjovas su Jadvyga Kuprėniene, kurios byla dėl

ligos yra atskirta, dalyvavo A. Ramanausko ir jo žmonos Birutės Mažeikaitės suėmimo operacijoje Kaune, vykdydami žvalgybą.

I. Vorobjovas prašė jį išteisinti, tuo metu prokuratūra prašė vyrui skirti realią septynerių metų laisvės atėmimo bausmę.

Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad sovietų vykdytus trėmimus ir represijas vykstant partizaniniam karui Lietuvos teismai gali prilyginti genocidui, įrodžius, kad šiais nusikaltimais siekta sunaikinti reikšmingą lietuvių tautos dalį.

Su sovietų okupacija Lietuvoje pokario metais kovojo apie 50 tūkst. partizanų, dar vadintų „miško broliais”.

Sovietų diktatoriaus Josifo Stalino valdymo metais pokariu žuvo daugiau kaip 21 tūkst. rezistentų, jų šeimų narių ir rėmėjų.

1956 metais suimtas vienas iš paskutinių partizanų vadų buvęs mokytojas A. Ramanauskas–Vanagas buvo nepaprastai žiauriai kankinamas ir kitais metais sušaudytas. **LRT**

A.† A. Inž. Fil. ALGIRDUI GEDRIUI

mirus, meldžiam Jam amžino poilsio pas Viešpatį ir reiškiame nuoširdžią užuojautą mūsų brangiai sėsei židinietei IRENAI bei jos dukroms INGAI ir AUDREI su šeimomis.

**Vyr. skaučių „Židinys”,
Klivlandas**

GERIAUSIA 2015 METŲ PASAULIO PENKIAKOVININKĖ – LORETA ASADAUSKAITĖ

Taivanyje vykusiame Tarptautinės šiuolaikinės penkiakovės sąjungos (UIPM) kongrese paskelbta, kad geriausia 2015 metų pasaulio penkiakovininke išrinkta olimpinė čempionė lietuvė Laura Asadauskaitė.

31-erių metų Lietuvos sportininkė šiais metais iškovojo pasaulio taurę ir tapo Europos čempione. Be to, L. Asadauskaitė šiemet įspūdingu stiliumi laimėjo ir abu pasaulio taurės etapus, kuriuose dalyvavo.

Geriausių pasaulio penkiakovininkių reitinge olimpinė čempionė taip pat yra neabejotina lyderė. L. Asadauskaitė yra surinkusi 200 taškų ir 19 taškų lenkia vengrę Žofiją Foldazį (Zsófia Foldhazi).

LRT

Loretta Asadauskaitė.

www.pentathlon.lt

RUSIJOS SPORTININKĖS DRĄSA

Rusijos sportininkė Julija Stepanova. Reuters/Scanpix nuotr.

Tarptautinės antidopingo agentūros (WADA) informatore buvusi Rusijos atletė Julija Stepanova (buv. Rusinova) po pasaulį sudrebinusio dopingo skandalo priversta slapstytis užsienyje, tėvynėje ji vadinama išdavike. Tai dar kartą parodo Rusijos požiūrį į sporto vėžiu vadinamą dopingą – kaltė neprisiimama sau, o verčiama ant tų, kurie padėjo atskleisti tiesą, rašo „Reuters“.

29 metų sportininkė, kuri pati bus suspenduota už dopingo vartojimą, dvejus metus slapta rinko medžiagą apie dopingo vartojimą Rusijoje. Ji slapta įrašinėjo ir filmavo pokalbius su rusų sportininkais, treneriais ir sporto atstovais, jos surinkta informacija tapo itin svarbia skandalą sukėlusio WADA tyrimo dalimi.

WADA tyrėjai ir Vokietijos televizijos ARD žurnalistai J.Stepanovos nuveiktą darbą vadina ypač drąsiu ir neapsakomai svarbiu. Juolab kad rusė už tai neprašė jokio atlygio.

Būtent ARD žurnalistų sukurtas dokumentinis filmas apie dopingą Rusijos sporte praėjusių metų pabaigoje sukėlė skandalą ir paskatino WADA imtis rimto tyrimo.

Lapkričio 9 dieną WADA paskelbė savo tyrimo rezultatus, kurie sukėlė didžiulį skandalą, pasibaigusį visų Rusijos lengvaatlečių pašalinimą iš varžybų. Jiems gresia praleisti

Rio de Žaneirio olimpinės žaidynės.

Vis dėlto Rusijoje J. Stepanova vadinama išdavike, ji bijo grįžti į savo tėvynę ir slapstosi užsienyje, žinoma, kad kažkur Šiaurės Amerikoje.

„Ji yra išdavikė. Ji išdavė mane, išdavė savo tėvynę – todėl ji yra išdavikė“, – NTV sakė buvęs J.Stepanovos treneris Vladimiras Kazarinas. Jo pavardė WADA ataskaitoje taip pat figūruoja, žinoma, treneris tai neigia.

Dar prieš ARD dokumentinio filmo paskelbimą ir WADA tyrimo rezultatų atskleidimą J.Stepanova su vyru Vitalijumi pasitraukė iš Rusijos į Vokietiją, kur gyvena iki šių metų rugsėjo. Jos gyvenamoji vieta buvo itin įslaptinta. Rugsėjį pora persikėlė į Šiaurės Ameriką.

„Reuters“ žurnalistų klausimai WADA apie J.Stepanovą liko neatsakyti, bandymai susisiekti su sportininke, gauti iš jos kokį nors komentarą ar interviu taip pat nesėkmingi. Nežinoma, kur ji gyvena.

J. Stepanovos darbas – didžiulis

332 puslapių WADA tyrimo ataskaitoje J.Stepanovos pavardė minima net 141 kartą. Ji laikoma tikra šio tyrimo žvaigžde ir didvyre.

Ji rinko įkalčius nuo 2013 metų vasario iki 2014 metų lapkričio – slapta įrašinėjo ir

filmavo pokalbius nuo viešbučio kambario Kirgizijoje iki stoties Maskvoje. Ji taip pat perdavė daug elektroninių laiškų, SMS žinučių ir savų liudijimų.

Viename slaptaifilmuotų pokalbių J.Stepanova kalbasi su treneriu V.Kazarinu.

„Dėl šios priežasties vartosime tik oksandroloną ir primoboloną, ankstyvosiose stadijose, tačiau ne per daug, gali susileisti kelias ampules EPO. Tačiau turi būti užtikrinta, kad tuo metu nebūsi tikrinama“, – įrašė kalba V.Kazarinas.

Tame pačiame video įrašė matoma, kaip V.Kazarinas paduoda sportininkei 15 tablečių ir pataria, kada ir kaip jas vartoti. J.Stepanova vėliau jas perdavė WADA. Ištyrus paaiškėjo, kad tai draudžiamas preparatas oksandrolonas.

Išdavikė?

Rusijos sporto valdininkai supranta, kad egzistuoja didelė problema. Galbūt jie tai suprato tik po WADA ataskaitos ir sportininkų diskvalifikacijos. Vis dėlto J.Stepanova šalyje vadinama išdavike, galvojama, kad skandalas yra išpūstas Rusijos politinių priešininkų.

ARD televizijos žurnalistas Hajo Seppeltas kūrė skandalingąjį TV filmą ir bendravo su J.Stepanova ir jos vyru Vitalijumi.

„Jie žinojo, kad istorijai pasirodžius viešumoje, Rusijoje jiems bus labai daug problemų. Jie žinojo, kad kalbėti apie blogus dalykus Rusijoje, apie dopingą, yra labai bloga idėja. Rusijoje tai yra garbės reikalas – tu negali daryti blogo savo šaliai, negali jos kaltinti“, – „Reuters“ kalbėjo H.Seppeltas.

Rusijos sporto valdininkai, žinoma, sako, kad nėra nieko girdėję apie grasinimus J.Stepanovai.

15min.lt

R. BERANKIS PAKILO PASAULIO TENISININKŲ VERTINIMO LENTELĖJE

Teniso profesionalų asociacijos (ATP) vertinimo lentelėje lietuvis Ričardas Berankis iš 82-osios vietos pakilo į 69-ąją. 25-erių metų lietuvis turi 721 tašką.

R. Berankis 90 taškų pelnė lapkričio 15 d. triumfavo „ATP Challenger Tour“ serijos turnyre Italijoje.

24-erių metų Laurynas Grigelis (167 tšk.) iš 293-io-

sios vietos nukrito į 295-ąją, o 20-metis Lukas Mugevičius (46 tšk.) iš 633-iosios pozicijos smuktelėjo į 646-ąją.

Aukščiausiai vertinimo lentelėje išlieka serbas Novakas Džokovičius (15 285 tšk.). Antrąją vietą užima Andy Murray’us (8470 tšk.), trečiąją – šveicaras Rogeris Federeris (7340 tšk.).

LRT

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais 9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687. Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

PERKAME GINTARĄ IR GINTARO DIRBINIUS

Prašau skambinti - tel. –708-603-5494

P.S. TIRE Inc.
Complete Front End Service

216 481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts
Mufflers, Lube oil and Filter

OPEN
Mon. – Fri.: 8 am to 6 pm 866 E. 200th St.
Sat.: 8 am to 4 pm Cleveland, OH 44119

JAKUBS AND SON
Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Tiespa Members!

Latvian Cleveland Credit Union

1385 Andrews Ave.
Lakewood, OH 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
LatvianCredUnion.net

Hours: Mon-Wed and Fri 9:00AM-3:00PM
Sun 9:30-10:30AM (Fall-Spring)

View our Website and Facebook page for a list of our services:
www.latvianclevelandcu.org &
www.facebook.com/latvianclevelandcu